Nagyvárad, 1899. V. évfolyam 124. szám. Szombat, junius 3.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállitva:
Egész évre . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . 3 » —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza u. 3. sz.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó hivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, junius 2.

A parlament elnapolása.

Az oly nagy küzdelem, hosszas párt- és kormányválság árán, roppant nehézségek és akadályok után létrejött pártközi egyezmény vagy paktum utolsó pontjának végrehajtása, a kiegyezés megujitása ismét válságot hozott az országra. A válság annyira komoly, hogy azt a miniszterelnök ma a képviselőházban is bejelentette, e miatt a parlament üléseit elnapoltatta s azt a megdöbbentő nyilatkozatot tette, hogy a *megegyezésre nincs kilátás.*

Negyedfél hónappal ezelőtt, mikor a pártközi konferenczia jegyzőkönyvekbe foglalta megállapodásait, Széll Kálmán, az akkor már designált miniszterelnök a paktumnak minden egyes pontját bejelentette a felségnek és csak miután azok végleges szövegezéséhez megnyerte a legfelsőbb jóváhagyást, vállalta el nehéz missióját s a kabinet elnökévé való kinevezését.

Méltán gondolhatta az ország népe, hogy most már semmi nehézségbe nem fog ütközni azok végrehajtása. Hiszen a kiegyezési javaslatokat az osztrák kormány is elfogadta s azokat a Reichsrath elé terjesztette.

Igaz, hogy időközben a Bánffy-kormány ajánlatára elfogadta a koronatanács az ischli klauzulát, de azt a korona hozzájárulásával a Széll-formula váltotta fel, mely a kiegyezési javaslatokon mit sem változtatott, csak az ischlii klauzula által a magyar alkotmányon okozott sérelmet háritotta el.

Amikor a korona elfogadta a Széll-formulát, egész jogosan azt hittük, hogy az osztrák kormány vagy belenyugszik a korona beleegyezésével teremtett uj helyzetbe, vagy levonja abból magára nézve a természetszerüleg folyó következményt és félre áll az utból. S minthogy az utóbbit nem tette, az előbbit kellett róla feltételezni.

És ime most az utolsó órában, mikor a magyar parlamentnek hozzá kellene fognia a korona aegise alatt biztositott megállapodások végrehajtásához, az osztrák kormány, hogy elvesztett népszerüségét visszaszerezze és a magyar kormányt ujabb provizóriumra kényszeritse, annyi és olyan természetü követelésekkel állott elő, hogy a pártközi egyezmény által megkötött magyar kormány nem teljesitheti azokat. És ezen indokolatlan követelésekhez Thun gróf kormánya oly makacsul ragaszkodnak, hogy a monarchia mindkét államát nagy és sulyos válságba sodorták, melyből hogy miként fog kimenekülni az ország? — e pillanatban még az irányt adó államférfiak sem tudják elképzelni.

*

A válság.

Budapest, junius 2.

Ujabb faktum nincs. Miniszterein'k idehaza vannak és a miniszterelnök röviden be is számolt a Háznak a helyzet válságos voltáról, melyet különben az a tény is dokumentál, hogy a Házat ismét elnapolták, még pedig abban a formában, mely a kormány-válságoknak rendes kisérője.

A krizist a hosszabb bécsi tárgyalások alatt nem oldották meg, csak elnapolták és a lappangó veszedelmek továbbra is fenyegetnek.

Igaz, hogy a korona legutóbb kellő méltánylásban részesitette a magyar álláspontot, de sajnos, mégsem döntött mellette, hanem folyton ragaszkodott első kijelentéséhez, hogy kivánja a megegyezést, a mi egyenlőre még mindig csak kompromisszumot jelent a magyar álláspont csonkitásával.

A ki azt hiszi, hogy a krizisnek vége szakad, ha a császár rászánja magát, hogy Thunt elbocsájtja és a magyar kormányt egyelőre megtartja: az nagyban téved. A magyar kormány sorsa marad ingatlan és bizonytalan; mert ha az osztrák kormány ismét olyat követel, a mi a magyar pártközi paktumba ütközik, ugyanott leszünk, a' hol ma vagyunk. A különbség az lesz, hogy a két kormány nem egyszerre, hanem valami rövid időközökben bukik.

Mert ha Ausztriában akár a mostani, akár a következő kormány nem adja meg a viszonosságot a paktumba megállapitott kiegyezésre, beleértve a bankparitást is, a magyar kormány mégis csak lemond, mert Széll Kálmán nem csak Thunnal, hanem minden következő osztrák kormánynyal szemben is ragaszkodik mai határozott felfogásához. Ő a paktum-

A „TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Melyik volt nagyobb?

Irta: **Bodnár János.**

Az egyik.

És olyan lelkesülten rezgett végig az egész falun a nóta:

»Ha még egyszer azt izeni:
Mindnyájunknak el kell menni!«

És el is mentek mindnyájan! Aki csak arra való legény volt a faluban, mind elment honvédnek, mind beállott félistennek.

Csak a falu utolsó házában van még otthon a legény. Pedig ide is behallatszik a nóta, amint el-el kapja a szél:

. . . »Elfogyott a regimentje!«

— Édes anyám! — ugrik fel a Pista — engedjen már, hadd menjek el én is; hadd próbáljam fel a honvédmentét, hadd mutassam ki, hogy birom már a kardot, — — hadd menjek a többivel a harczba! . . .

— Én jó fiam! 'sz tudod én nem bánom! sőt szeretem, ha elmégy a harczba, hol megvéded édes hazánkat, hogy ne essék fiainak becsületén csorba.

Agg apáddal minket ide haza majd megsegit, megoltalmaz az a kegyes Isten, aki a ti fegyveretek áldja s a ki arra — ki a magyart bántja — nagyhatalma minden átkát szórja. — De lásd fiam! beteg vagy még nagyon! Most is köhögsz! Nem birnád a fegyvert s mielőtt a szent lobogót győzelemre vinnéd: kidőlnél a harczba. Maradj itthon fiam mig meggyógyulsz s majd akkor én, anyád küldlek oda!

A beteg arczán pedig kigyuladt a láng — ott piroslott a dicsőség rózsája amint szenvedélyes hangon mondja:

— Anyám! Apám! Nem vagyok már beteg! Érzem, hogy erőm fokonként jön vissza! S ha ugy esik, hogy el kell veszni, jobb, ha vérem az anyaföld issza! Nem azt hallám tőletek is mindig, hogy férfinak legszebb ott elesni, ahol bátorsággal, férfias nyiltsággal dicsőséget is lehet szerezni. Hogyne mennék édes jó szüleim, mikor a ti altató nótátok is fülembe cseng megint:

»Harczban halni a hazáért dicső halál,
Gyáva az kit, czudar az kit itthon talál.«

— — — — — — — — — —

S a másik pillanatban már bezárult a beteg legény után az ajtó; felkelt, felöltözött, beállott honvédnek, elment katonának.

Az ablakot pedig megrázta az esti szél s bevitte rajta a nótát, amit már ő is együtt énekelt velük:

»Kossuth Lajos azt izente!«

És a két öreg térdre borult és ugy imádkoztak egyetlen fiukért, aki elment betegen a csaták zajába drága szüleinek örömet, halvány homlokára koszorut, édes hazájának pedig szabadságot szerezni . . .

Még talán álmukban is imádkoztak az öregek, hogy gyógyitsa meg fiukat a jó Isten s azután, ha meggyógyitotta segitse meg, vezesse győzelemre! . . .

És megyyógyult a fiu.

Ugy lelték meg reggel — holtan.

Heves köhögés fogta el, amint őrt állott a zimankós éjszakában s addig fojtotta, addig kinozta a roham, mig kiszakitotta tüdejéből az éltető elem utolsó atomját is.

Hideg karjaival átölelve tartja a hideg fegyvert, melyet nem használhatott a harczban.

A nemzeti trikolórt meg olyan szomoruan lengette a szél. Rá-rá hajlott a vöröskelme s homlokon csókolta a halott halavány, bus arczát.

Azután rátették szemfedőnek . . .

S elhelyezték örök pihenőre, elföldelték örök nyugovóra . . .

A két öreg pedig tovább álmodottotthon. Azt álmodták, hogy fiuk dicső férfiu lett és álmuk valóvá vált, mert fiuk valóban megdicsőült, de nem a harczmezőn, — mint ők gondolták, — hanem fönn az égben . . .

A másik.

A nagy nemzeti ünnep előestéje volt. Márczius *15 ikének* félszázados évfordulója. Ünnepelt az egész ország.

Hogyne ünnepelt volna hát a falu tanitója

mal áll és bukik és jogainkból, sem érdekeinkből nem enged lealkudni semmit.

Legyünk résen és tartsunk össze. A magyar parlamentben most nem lehetnek pártok vagy frakciók, a magyar nemzet most nem vallhat különféle nézeteket, most a nemzet és a parlamentje csak egyetlen nagy pártot képezhet, csak egy erős, egységes tábort, mely megvédi az országot az osztrák tulkapásokkal és a kapzsisággal szemben.

Az osztrák ellenzék ránk nézve veszedelmesebb a külellenségnél, mert beveszi magát saját gazdasági szervezetünkbe és folyton ront rajtunk sokkal érzékenyebben, mint egy külellenséggel folytatott fegyveres, de muló háboru ronthatna.

Ma nem az a kérdés, hogy melyik pártnak volt, vagy van igaza, hanem az, hogy a nehéz tusában Magyarországnak vagy Ausztriának lesz-e igaza?

Ha Széll Kálmán Magyarország jogaihoz ragaszkodik kabinetje árán is — és eddig ezt teszi — akkor mellékes, hogy más időben micsoda alapon á l és tisztán belügyeinkben van-e ellenzéke vagy nincs: akkor minden magyar ember mögéje áll és követi őt mint bárki mást, a ki mint utódja, ugyanezt az eljárást fogja követni — történjék bármi, a mit ma talán sejteni sem lehet.

A magyar nemzet intentifikálja magát Széll kiegyezési politikájával, akár ő valósitja meg, akár más és viselni fogja magatartásának minden következményeit is.

A a ma délelőtti eseményekről következőkben számolónk be:

A függetlenségi párt értekezlete.

Az országgyülési függetlenségi és 48-as párt ma délelőtt 10 órakor saját körhelyiségében értekezletet tartott *Kossuth* Ferencz elnöklete alatt, hogy határozatot hozzon arra nézve, hogy milyen állást foglal el a párt válságos politikai helyzettel szemben. A vitát Kossuth Ferencz maga nyitotta meg, a ki ismertette a helyzetet. Elmondta, hogy a függetlenségi párt mindaddig loyalisan és becsületesen betartotta a pártközi egyezményben elvállalt kötelezettségeit, de természetesen a maga részéről is követeli, hogy a kormány is rendületlenül maradjon meg az egyezmény alapján. A kiegyezés Ausztriával csak e paktum alapján köthető meg — vagy sehogy sem. (Zajos tetszés.) Ha a paktum alapján köttetik meg, a párt a maga elvi álláspontjának teljes fenntartásával nem fogja akadályozni a javaslatok törvényerőre való emelkedését.

Ám az osztrák perfid módon akadályokat gördített az elé, hogy a kiegyezés a pártközi egyezményben megállapitott formula alapján jöjjön létre Visszaköveteli az ischli klauzulát mely legsulyosabb sérelme volna a magyar alkotmányosságnak, vagy pedig ennek elejtése fejében olyan áldozatokat követel a bankkérdésben, melyet egyetlen magyar államférfi sem adhat meg annélkül, hogy a hazaárulás vádját magára ne zuditaná

Bizik a miniszterelnök hazafiasságában és férfiszavában, hogy a perfid kisérletek ellenében egy pillanatra sem tér el a pártközi egyezményben előirt utjától. Ausztria vagy megadja a Széll-féle formula alapján a receprocitást és elfogadja a bankegyezményt vagy nem. Ha nem, akkor ennek csak egy következése lehet: az önálló vámterület és az önálló bank. Az idő késik, nincs veszteni való idő. Inditványozza, hogy a ház mai ülésén a miniszterelnök nyilatkozata után a párt nevében kérdést intézzenek a helyzetről, a kiegyezési válság állásáról és arról, hogy mért nincs még szentesitve a kuriai biráskodásról szóló törvényjavaslat.

Az elnök előterjesztése felett hosszabb vita indult meg, a melynek eredményeképen elhatározták, hogy Kossuth Ferenczet bizzák meg, hogy a napirend előtt ilyen értelemben felszólaljon. Az értekezletet délután folytat ák.

A Pester Lloyd a válságról.

A »Pester Lloyd« a kiegyezési válság ez időszerinti állapotáról érdekes czikkeket közöl, mely hiteles leirása a kiegyezési harcz ama fázisának, melyben az jelenleg van s amelyet rövidesen stagnálásnak nevezhetünk. A kérdéses czikk igy végződik:

»Széll miniszterelnök rendületlenül megmarad a saját álláspontja mellett s ha pár csekélyebb módositásba belemegy is, a *fő kérdésben* hiven kitart a két kabinet közt már perfectté vált kiegyezés rendelkezései mellett. Mivel az osztrákok ehhez nem akarnak alkalmazkodni, nem jöhet létre a megegyezés. A *tárgyalásokat azonban ennek daczára sem szakitották félbe.* A miniszterelnök nem tehet az ismét összeülő országgyülés előtt definitiv nyilatkozatot, mert a döntés *csak a jövő hétre várható.* Széllnek szilárd szándéka az esetre, ha az országgyülési pártokkal kötött paktum alapján a megegyezés nem lesz elérhető, hogy *missióját befejezettnek tekinti és lemond.*«

A magyar miniszterek különben szombaton ismét Bécsbe utaznak.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, junius 2.

A válság a parlamentben.

Az elnöki emelvényen *Tallián* Béla ül Perczel Dezső gyászol.

Mielőtt a mai ülés legfontosabb tárgyára, a miniszterelnök nyilatkozatára kerülne a sor, elnök melegen elparentálja »dicső szabadságharczunk« hü bajnokát, Perczel Mór tábornokot és gr. Vay Ernőt.

A padok tömve, a pirosbársony székekből csak Széchenyi Manó hiányzik, a karzat zsufolásig tele. Dominál a fehér kalap, rózsaszin derék. Az érdeklődés általános.

A zsongás-bongásból egyszer csak kihallatszik az elnök szava.

— Széll Kálmán miniszterelnök!

Viharos halljuk, halljuk, hangzik mindenfelől, s nyomban mélységes csend támad, amint a miniszterelnök feláll.

Mindjárt rátért a dologra, a kiegyezésre.

— Ez a kérdés sürgős és tovább nem tür haladékot.

— Helyes, ugy van! hangzik a baloldalon.

A miniszterelnök ismertette a tárgyalások eredménytelenségét s bejelentette, hogy nincs kizárva, hogy e kérdés vagy az osztrák, vagy a magyar kormányra válságot hoz.

— Engedjék meg tehát, hogy érdemileg most ne nyilatkozzam, az *ülések szüneteljenek,* de legkésőbb *szerdához egy hétre* okvetlen érdemileg fogok nyilatkozni.

Hosszas, hullámzó éljen kisérte a rövid beszédet s nyomban felállott *Kossuth* Ferencz, a aki különösen ama hiresztelések ellen kelt ki, hogy a paktumnak titkos részei is vannak. Majd arra hivta fel a miniszterelnök figyelmét, hogy mi a korona felfogása? Ne akadjon kormány, mely a paktum ellenére bármi befolyásra alkudozásokba bocsátkozik, mert az . . .

— Áruló lesz! Aruló! — harsog az ellenzék.

Most szép jelenet következett.

ő, akinek hosszu generatiók során keresztül azt kell a fogékony gyermeki lélekbe csepegtetnie, hogy hogyan kell szeretni a hazát s hogyan kell tisztelni, becsülni, szeretni azokat a nagyhősöket, akik megmutatták drága vérük árán, hogyan kell megvédeni e haza legszentebb szabadságát? . . .

Lázasan készültek az ünnepre már hetekkel előbb. Öröm tüzben égett a szemük, amint szavalta egyik-másik:

»A haldokló föl nézett rá és azt mondta, hogy: [*Előre!*«

Öröm volt nézni, amint kigyuladt a gyönge hamvas gyermek arczokon az a régi pir, amely a csaták förgetegébe rohanó hadfiak arczát boritá el.

Tudta már mindenki a szerepét, amit kiosztottak neki s olyan lázasan várta valamenynyie, hogy elmondhassa.

Képzelhetni, milyen váratlanul érintette mindnyájukat a hir, három nappal az ünnepély előtt, mikor iskolába mentek, hogy a tanitó bácsi beteg. Ágyban fekszik. E nagy szó! Ezt még nem hallották soha. Sirásra fogták a dolgot, majd bementek hozzá s ugy kérték riva, hogy ne legyen beteg. Ő meg is igérte nekiek, hogy felkél. Azután meg kérték összetett kezekkel a jó Istent, hogy gyógyitsa meg nekik a tanitó bácsit. Ezt meg ők hitték, hogy megteszi nekik.

Felviradt a nagy nap. A gyermekek ünnepibe öltöztek s ugy mentek visszafojtott lélegzettel az iskolába. — Jaj ha még most is beteg! — Mi lesz akkor? . . .

De nem! nem! Nem beteg már. Ott sétál átkötözött torokkal az iskolában; ott rendezgeti a nemzeti zászlót.

Felkelt, hiába tiltotta meg az orvos, hogy ne menjen ki még a szobából, hiába kérte ifju neje, hogy maradjon még benn, hiába volt minden: ő ment ünnepelni, mert mi lesz akkor az emlékbeszédből, ha ő itthon marad.

És elment és elmondotta az emlékbeszédet. Először halkan, kimérten, aztán mindig fokozódó szenvedélylyel, végre teljes erőve! és ugy, mintha mi baja sem volna. Pedig beteg volt! Szemében ott égett a láz tüze a lelkesedés lángja mellett; arczán ott piroslottak a láz rózsái a lelkesedés rózsái mellett.

A hallgatók azt gondolták, hogy a lelkesedéstől van az egész.

És ragadta magával a hallgatóságot, amint tovább mondta a beszédet s mikor a végére ért az a pir, ami az ő arczán ott ült, elboritotta mindenkinek az arczát.

— — — »A király teljesitette a magyar nemzet kivánságát — és megbukott érte.

Lemondatták a Habsburgház tagjai a királyságról, ott kellett hagynia trónját, a magyar nemzettől pedig visszavonták a király által szentesitett s alkotmányos törvényeket. Igy játszottak akkor a királyi szóval.

Mikor ennek hire jött, az asszonyok sirtak, jajveszékeltek, — hanem a férfiak kardot köszörültek. Erre a csunyaságra nem lehetett válaszolni, csak élesre fent karddal.

Azután az vot a legboldogabb, aki több sebbel bizonyithatta, hogy ő is ott járt, ahol a halált ingyen osztogatják. A fiu ott hagyta édes anyját, a vőlegény menyasszonyát, testvér a testvérét s elmentek mindnyájan megvédeni az édes haza legszentebb szabadságát. Ott aztán egymásra találtak, egymásra ismertek ur és szolga, apa és fiu, testvér és testvér s vetélkedve mutatták meg egymásnak, hogyan kell meghalni a hazáért. Kossuth bejárta az országot s fegyverbe szólitotta a népet. Szavára katonák lettenek az erdők fáiból, kik félisten módra védték a szent ügyet, honvédek támadtak a föld füszálaiból. Még a félhalott sem maradt ott az ágyán, felkelt, felöltözött s beállott honvédnek, elment katonának. S ezek a honvédek, akiknek soha fegyver nem volt a kezükben, akik a katonai gyakorlatoknak soha hirét sem hallották, ugy megverték az osztrák ármádiát, hogy alig-alig szállingózott belőlük haza egy-kettő hirmondónak. Az osztrák belátta, hogy Magyarországot mármár elveszti; ezt pedig jól tudja, hogyha ő egyszer Magyarországot elveszti, Ausztria elpusztul, megsemmisül örökre. Meg kell tehát menteni ezt az országot minden áron, még akkor is, ha a lakóinak az élete lenne a bér! Elment a király segitséget kérni a muszka czárhoz. Adott is az neki 200 ezer vad kozákot.

Még ezeknek is megmutatták volna azok a

Széll Kálmán felállott s két nevezetes kijelentést tett. Az első az, hogy ő a koronát sohasem vonta be a diszkusszióba, a mit tett *azért ő a felelős s nem is fogja ezentul sem bevonni a koronát.*

Nagy éljenzés volt erre a válasz, de dörgő éljenvihar fogadta balról azt a kijelentést is, hogy *a paktumban semmi titkos rész nincs*, ami ott irva van, az *kötés*, a mi nincs benne *nem kötés*. Ő pedig ragaszkodik a paktumhoz.

Még *Rakovszky* szólt röviden. Azután a a miniszterelnök inditványát a szünetre nézve elfogadták. Csak a szélsőbal maradt ülve, mert ők ma akarták már azt a nyilatkozatot hallani, melyet Széll jövő szerdán fog tenni.

Az ülések elnapolása.

Tallián Béla alelnök pont 12 órakor megnyitja az ülést és elsőben is a Ház elhunyt tagját, *Vay* Ernő grófot parentálja el. Nyomban ezután a mult hó 26-án elhunyt *Perczel* Mór 48-as tábornokról emlékezik meg, a ki a képviselőháznak két izben is tagja volt. A Ház mély részvétének adott kifejezést és az elnök a Vay gróf elhunytával megüresedett mandátum tárgyában uj választás iránt intézkedik.

Jelentéktelenebb irományok előterjesztése után a bizottságoknak az utolsó ülésen történt megválasztásának eredményét hirdeti ki az elnök és erről a következő ülés napirendjének megállapitására térne át a Ház.

A miniszterelnök a válságról.

Széll Kálmán az utolsó ülésen azt a kérdést intézte a Házhoz, hogy a szünet után ma tartsa legközelebbi ülését. Abban a reményben volt, hogy abban a helyzetben lesz, hogy a kiegyezés rendezése kérdése tárgyában már ma tehet a Háznak előterjesztést. Ez a gazdasági viszony a folyó év végéig van rendezve. Ez a viszony rendezése sürgős.

— Ugy van! Ugy van! zugja az egész Ház.

Széll: Késedelmet nem szenvedhet Magyarország vitális érdekeinek megsértése nélkül.

— Ugy van! Ugy van! hangzik fel mindenfelől.

Az ő és a kormánynak álláspontja az volt, hogy az ügy a törvényben előirt módon rendeztetik.

Sajnos, hogy nincs sok kilátás arra, hogy a kérdés a törvény utọn rendeztessék. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Az 1867. XL. t.-cz. szakasza alapján kell rendezni az ügyeket, alkotmányos uton, Magyarország jogai sértetlenségének fentartásával. Ez a kormány álláspontja.

A magyar kormány ebben a kérdésben tárgyalt az osztrák kormánynyal.

Sajnálattal kell kijelentenie, hogy a tárgyalások *ez időszerint eredményre nem vezettek.* Nincsen kizárva azaz eset, hogy *vagy az osztrák, vagy a magyar kormányban válság következhetik.*

Elégedjék meg a Ház azzal, hogy ma a kérdésben csak ennyit és nem érdemleges választ adhatok.

Engedje meg a Ház, hogy a szőnyegen lévő kérdésben legkésőbb szerdához egy hétre nyilatkozhassam érdemileg.

Hosszantartó éljenzés a jobboldalon és a néppárton.

A paktumnak nincs titkos pontja.

Kossuth Ferencz a napirend előtt óhajtott volna felszólalni, erre nézve azonban az elnöknek hozzájárulását kinyerni nem tudta. Pártja nevében kijelenti, hogy sajnálja, hogy a kormány alkudozni ment Bécsbe. Erre ok nem volt és nincs. Az osztrákok csak arra nézve nyilatkozhatnak, vajjon állják-e a törvényes megállapodásokat, vagy nem. Ha nem, akkor beáll Magyarország önálló rendelkezési joga. Nem türheti el a párt, hogy az osztrákok Magyarországot sarokba akarják szoritani. A paktum minden pontját jóvá hagyta a korona, tehát ez keresztül viendő. Azokra a hiresztelésekre nézve, mintha a paktumnak titkos részei voltak volna és e szerint a kötés 1913-ig történt volna, kijelenti, hogy ez nem áll és a paktumnak titkos részei nem voltak.

Magyarországot rendkivül kárositja a provizórium és kárositaná még jobban, ha ez megujitatnék. Ha Ausztriában az ellentállás meg nem szünik, akkor csak az következhetik, hogy Magyarország jogi alapjára áll.

Figyelmezteti a miniszterelnököt, hogy a paktumban junktim volt a házszabályok revíziója és a kuriai biráskodás között. Kérdi tehát a miniszterelnököt, hogy a kuriai biráskodásról szóló létrejött javaslat eddigelé miért nincs szentesitve. Nem engedi sem ő, sem pártja, hogy a paktum bármely pontban is változást szenvedjen.

— Ugy van! Ugy van! zug az ellenzék.

Nem engedi a párt, hogy Magyarország jogai csorbát szenvedjenek. (Éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán azt hiszi, hogy mindenki beismeri, hogy azokat amiket mondott, világosan adta elő. Ezekhez homály nem fér. Ezekből elvenni nem akar, hozzáadni pedig szintén nem. A helyzet komolyságának sulya alatt ezeket az észrevételeket teszi.

Először is megjegyzi, hogy az alkudozásokról nem szólt. A viszonosság érdekében a tárgyalás elkerülhetetlen. Ez helyes és szükséges dolog. A másik részre kijelenti, hogy Kossuth a korona álláspontjáról beszélt. Amióta ezen a helyen áll, *soha a korona érzületére, felfogására nem bocsátkozott.*

— Helyes! Helyes! a néppárton és jobboldalon.

Széll: És hivatkozni a koronára a jövőben sem fog. Ismeri kötelességét és e szerint cselekszik. A koronának a diskussiókban való levonásait nem engedheti meg. Amit tett, azért a *felelősséget elvállalja.* (Éljen! Éljen! a jobboldalon.)

És mint megnyugtatásul kijelenti, hogy nem kimélt fáradságot az ügy érdekében. *Titkos stipuláczió nem történt* a paktumban. Ami ebben szóba van, az kötés, ami nincs benne, az nem kötés. Belemagyarázni abban semmit sem lehet, sem titkosat, sem mást. A paktum egyhangulag meg lett állapitva, háromszor olvasták át és csak azután irták alá. Ami nincs benne, az bele nem vehető.

Ami a házszabályok és a kuriai biráskodás között létező junktimot illeti, azt állja. Amire kötelezte magát, azt teljesiteni is fogja és igy ebben a tárgyban nem tesz kivételt.

Hosszantartó éljenzés hangzott fel Széll beszéde után.

Rakovszky István hozzájárul a miniszterelnöknek inditványához az ülések elnapolását illetőleg. A paktumra nézve kijelenti, hogy ebben titkos megállapodások nem történtek és igy természetes, hogy abba bele sem magyarázhatók.

Szavazásra kerül a a sor, vajjon a Ház elfogadja-e az elnapolást vagy sem.

Az elnapolás mellett egy egész erdő emelkedik fel. Az Ugronisták is mellette szavaznak, csupán Kossuthék **maradnak ülve.**

Elnök erre határozatkép kimondja, hogy a Ház a jövő hét derekáig ülést nem tart. A mai ülés jegyzőkönyvét hitelesitik és ezzel az ülés délután 1 órakor véget ért.

---

névtelen hősök, hogy milyen élesen fog a magyar fegyver, de mint pártütőket hütlenül! . . .

Következett Világos, hol a magyar sereg föltétlenül lerakta a fegyvert.

Össze kellett volna őket ereszteni, ha az utolsó szálig is ott veszett volna már az a 30,000 magyar; hadd küzdöttek volna addig, mig »eljön a nagyszerü halál, hol a temetkezés fölött egy ország vérben áll!« Ugy talán nem veszitettünk volna el mindent. De igy elveszitette Magyarország mindenét: el szabadságát. el függetlenségét, el fiainak legjavát, el reményét, el mindent-mindent, csak egyet nem: a *becsületét.* Augusztus 13-án, a csillaghullás napján lehullott a magyar dicsőség fényes csillaga is.

Ki tudja, mikor jön fel megint?

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Azt hisszük, hogy az a koszoru, melyet az elesett honvédek szobrán a magyar nemzet géniusza tart, örök és hervadhatatlan, mert egy nemzet kegyelete fonta azokat a félistenek homlokára, kik a jövőért, ami jövendő boldogságnnkért dobták magukat áldozatul. Ők is azzal a szent hittel szálltak sirjaikba, hogy a magyar nemzet egykor még boldog, szabad és hatalmas lesz nagyon . . .

Hát legyen nekik az ő hitük szerint.«

Ilyen volt a beszéd, csoda-e, ha gyujtott?

Aztán fölzendült a nemzeti ima és az ihlett mindenkit megszállt, amire könnyekig meghatóan énekelte:

»Megbünhödte már e nép a multat s jövendőt.«

S a lelkes nép, mely oly diszszel, annyi büszkeséggel énekelte a nemzeti fohászt, harmadnapra az ünnepély után megint az iskola udvarba gyült; de most nem lelkesedni jöttek, hanem szomorkodni; megsiratni a tanitót, ki *lelkesedésének* áldozata lett.

A betegség fokozott erővel tört ki rajta s a láz, mely akkor arczán mint gyenge pir ült, most annyira erőt vett rajta, hogy megakasztotta vérkeringését, — szárnyát szegte lelke röptének — mindörökre.

S a nép, mely pár nappal előbb a tüzbe ment volna érte, némán ballagott most ki koporsója mellett a temetőbe.

*

Én pedig, ki az előbbi történetet apámtól hallottam, az utóbbinak pedig közvetlen szemlélője voltam, sokszor gondolkoztam fölötte: melyik volt már a nagyobb hős? a bátor honvéd vagy a merész néptanitó-e?

Mindkettő lelkének javarészét vitte be a harczba; mindakettő hivatásának áldozata lett; egy czélért küzdve — bár különböző fegyverekkel harczolva, egy eszménynyel, a haza szent nevével ajkukon haltak meg mindaketten.

És bizony, bizony én még ma sem tudom: melyik volt bát nagyobb?

Des Echerolles Kruspér Sándor.

Folyó hó 1-én, csütörtökön délelőtt már elterjedt a városban a szomoru hir, hogy a nagyváradi társadalom egyik igen előkelő tagja Des *Echerolles Kruspér* Sándor meghalt az nap reggel öt órakor Reichenhallban. A család bizalmasaihoz érkezett sürgönyök teljes bizonyságot szolgáltattak a haláleset valódiságáról. Ennek folytán kitüzték a megyeház, a biharmegyei kaszinó, a kath. kör, a lövölde épületre a gyászlobogót, mely törvényhatósági testületnek és egyesületeknek az elhunyt tagja volt.

Mert az elhunyt, mig a halált okozó betegség ágyba nem döntötte tevékeny részt vett a nagyváradi és biharmegyei köz és társadalmi élet minden mozgalmaiban, Nagy-Rábé melletti nagy földbirtoka pedig mintagazdaság hirével birt. Mint biharmegyei törvényhatósági bizottsági tag, szorgalmas tagja volt több bizottságnak. A polgári lövész és sportegylet is sokat köszönhet főlövészmestere tapintatos vezetésének. Nagyvárad város humánus intézetei szintén tagjukként tisztelték.

A gyilkos kór azonban megölte e munkás életet. Még ez év április havában meghült s influenzába esett. Midőn e bajból kilábolt, már meg volt pecsételve halála. Tüdővészbe esett, mely az 51 éves emberrel aránylag nagyon hamar végzett. Neje br. *Gerliczy* Ste-

fánia és leánya des *Escherolles Kruspér* Laura a nehéz beteget a külföldi fürdőkbe vitték üdülni, először Abbáziába aztán Griesbe, majd *Reichenhallba*. A megtámadott tüdőn azonban nem segitett sem övéinek szeretetteljes ápolása, sem a fenyves s napról-napra haladt a sir felé.

Pénteken beállt az agónia s fiait ifj. des *Escherolles Kruspér* Sándort és Gilbert joghallgatót táviratilag hivták a beteg ágyához, de már mire Reichenhallba értek, atyjukat halva találták. A bánatos özvegy Gerliczy Stefanie bárónő táviratilag kérte föl *Mezey* Mihály kir. közjegyzőt, hogy az elhunyt végrendeletét lakásán megkeresse és felbontsa, hogy az elhunyt végakaratát a végtisztesség iránt megtudhassák. Mezey Mihály kir. közjegyző a városi leltárbiztosi helyettessel tegnap délután kutatták át az elhunyt kapuczinus-utczai házban levő lakosztályát.

Az elhunyt különben életében többször kifejezte óhaját, hogy földbirtokán akar eltemetve lenni s igy a rét-szt-miklósi birtokon fogják eltemetni.

A holttetem hazaszállitása, tekintve azt, hogy Bajorország, Ausztria és Magyarországon keresztül kell hozni, rendkivül sok formalismussal jár és igy hétfőnél előbb nem lesz itthon. A szállitás iránti engedély Biharvármegye alispánjához lett beadva. A koporsó ma fog Reichenhallban beszenteltetni és folyó hó 5-én d. e. 10 órakor örök nyugalomra tétetni.

A haláleset az egész városban és megyében mindenütt nagy részvétet keltett, s a tegnapi nap folyamán rendkivül sokan tettek részvétlátogatást az elhunytnak öreges, beteges édes atyjánál nemkülönben báró *Gerliczy* Félixnénél, kire az utóbbi években oly sok sulyos látogatást bocsátott az isteni Gondviselés.

Találjon a mélyen sujtott család fájdalmai közt enyhülést mély, rendithetetlen vallásos érzületében és a minden oldalról nyilatkozó őszinte részvétben.

A család magyar, német és franczia nyelvü gyászjelentést bocsátott ki. A magyar szövegü gyászjelentés a következő:

Özvegy rét-szent-miklósi des Echerolles K. Sándorné szül. aranyi és szt.-gerlistyei Gerliczy Stéphanie Bárónő, a maga valamint gyermekei Laura, Sándor és Gilbert, rét-szent-miklósi des Echerolles Kruspér Károly és fia István, valamint az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szivvel tudatják, hogy a szerető férj, a legjobb atya, a felejthetetlen fiu illetve testvér rét-szent-miklósi des *Echerolles Kruspér Sándor* szolg. kiv. m. kir. honvéd-huszár főhadnagy, biharvármegye közigazgatási bizottságának tagja, a nagyváradi polgári lövészegylet főlövészmestere folyó évi junius hó 1-sö napján, reggeli 6 órakor, hosszas szenvedés után az Urban, jobb létre szenderült. A megboldogult hült tetemei f. hó 3-án a róm. kath. egyház szertartása szerint, Reichenhallban beszenteltetvén. Rét-Szt.-Miklósra szállitatnak és ugyan ott f. hó 5-én d. e. 10 órakor fognak örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szt. mise áldozatok folyó hó 6-án 10 órakor a bárándi róm. kath. plebánia templomban és f. hó 8-án Nagyváradon ugyancsak 10 órakor a Kapuczinus-zárda és az ujvárosi róm. kath. plebánia templomban fognak megtartatni. Nagyvárad, 1899. junius 1-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Nagyvárad közügyei.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését.

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak: Dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Papp Miklós, Gyurkovits Kornél, Sipos Orbán, Némethy Károly, Dús László, dr. Hoványi Géza, dr. Berkovits Ferencz, dr. Grosz Albert, Rádl Ödön, Mihelfy Adolf, Huzella Gyula, Lázár Márton, dr. Grámm Károly, dr. Vári Szabó Béla.

Az ülés megnyitása után Rácz Mihály főjegyző felolvasta a polgármester jelentését, a május havi közigazgatási állapotról.

E szerint a *közegészségügy* május hóban jó volt; a fertőző betegségek örvendetesen csökkentek. Vörheny 14 esetben, 1 halálozással; roncsoló toroklob 3 esetben, halálozás nélkül; kanyaró szórványosan 25 esetben, halálozás nélkül; hasi hagymáz 3 esetben fordult elő, Uralkodó kór a légzőszervek bántalmai volt. Született 133 gyermek: 72 fiu, 61 leány. Meghalt 96 egyén: 52 férfi, 44 nő; városrészek szeriut: Ujvároson 32, Olasziban 25, Velencze-Váralján 13, a kórházakban 26. Szegény beteg 287 kezeltetett. Az állategészségügy jó volt.

A közbiztonsági állapot, a polgármester jelentése szerint, május hóban igen jó volt. A következő kisebb bünesetek közül: lopás 15, sulyos testi sértés 1, könnyü testi sértés 4, hatóság elleni erőszak 2, magánokirat hamisitás 2, csalás 2 fordult elő. Letartóztatva volt összesen 69 egyén; ezek közül a birósághoz átkisértetett 8, eltolonczoltatott 61. Kihágási feljelentés 141 történt. Egyetlen nagyobb büneset az volt, hogy egy borsi cseléd gyermekét a Körözsbe ölte.

Az adófizetések eredménye jó volt, mert mintegy 3000 frttal több folyt be, mint az előbbi év hason időszakában. Befolyt:

kincstári adóban . .	49228 frt	52 kr.
késedelmi kamatban .	800 frt	93 kr.
hadmentességi dijban .	266 frt	79 kr.
bélyegilletékekben . .	1144 frt	65 kr.
törvényhatósági utadóban	4236 frt	67 kr.

folyt be.

A rendőrkapitányi hivatal. mint I. foku iparhatóság május hóban 22 uj iparengedélyt adatott ki s ugyanez idő alatt megszünt 8 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő bejelentette, hogy helyettese meglátogatta az ujvárosi rom. kath. elemi fiuiskolát, az olaszi r. kath. elemi fiuiskolát és az iparostanonczi skola több osztályát meglátogatta s ezekben ugy a vezetés, mint az eredmény kielégitő. Részt vett a kir. tanfelügyelő a kir. r. kath. fitanitó képezde vizsgálatán; 14 növendék közül 12 szabályszerüen képesittetett.

Tudomásul vették.

Papp Miklós kir. pénzügyigazgató jelentése szerint a kincstári adók befizetése április hóban kedvezőbb volt. Nagyvárad városánál az adókivetési bizottság megkezdte müködését. — Tudomásul szolgál.

A vallásügyi miniszter leiratot intézett a közigazgatási bizottsághoz, amely szerint a törvénynek az elemi iskoláknál az 5. és 6. osztály felállitására vonatkozó intézkedései végrehajtassanak.

A kir. tanfelügyelő előterjesztette, hogy Nagyváradon a községi iskoláknál részint már fennálló 5. és 6. osztály által, részben a polgáriiskola és a középiskolák alsó osztályai által kellőkép gondoskodva van az ismétlő oktatásról. Adják ki az iskolaszéknek az ügyet azzal, hogy vegye fontolóra azt s tegyen jelentést.

A felekezeti iskolákra nézve pedig felkérték a tanfelügyelőt, hogy tegyen jelentést arra nézve, miszerint fennforog-e és melyik iskolánál az 5. és 6. osztály felállitása.

A kir. tanfelügyelő előterjesztést tett, hogy az olaszi községi fiuiskola 5-ik és 6-ik osztályaihoz szükséges tanitó megválasztásához elnököt küldjön ki a közig. bizottság.

Mivel még nem bizonyos, hogy felállitják e az olaszi fiuiskolánál az 5. és 6-ik osztályokat, az ügyet elhalasztották.

A tanitók nyugdijazásánál működő bizottságba a közigazgatási bizottság részéről dr. *Hoványi* Gézát és dr. *Vári Szabó* Bélát választották.

Az iskolákat épitő bizottság, valamint a városi főorvos és a kir. tanfelügyelő a községi polgári és elemi leányiskola épületének tervezetét helyesnek találták. az államépitészeti hivatal azonban olyan véleményben van, hogy a homlokzat tuldiszes s az egyszerübb kiépités által tetemes megtakaritást lehetne elérni.

Még több adóügyet intéztek el s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Junius 3. A régészeti egylet juniálisa a Püspök-fürdőben
Junius 4. A lapkiadók orsz. szövetségének választmányi ülése.
Junius 4. A kerékpár-egylet amatőr-versenye és biczikli-virágkorzója.
Junius 7. Jogászok tánczmulatsága.
Junius 8. Reálisták juniálisa a Püspök-fürdőben.
Junius 10. Gymnazisták juniálisa a Felix-fürdőben.
Junius 14. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* **Urnapja.** Csütörtökön, Urnapján verőfényes idő kedvezett a magasztos templomi ünnepélynek. Már 7 órakor reggel zenekarral kivonultak a diszbe öltözött csapatok a székesegyház elé s kevéssel később a hivek sokasága megtöltötte nemcsak a tágas templomot, hanem a templom előtti teret is. Az ünnepélyes szent misét és a különböző pontokon felállitott lombsátoroknál a szent szertartásokat dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok végezte, a káptalan tagjai és az alsóbb papság segédlete mellett. A körmenetben részt vett a katonai zenekar, valamint az 50 tagra kiegészitett székesegyházi ének- és zenekar, *Beleznay* Antal karnagy vezetése alatt. — A szent mise közben dr. *Bognár* István kanonok remek egyházi szónoklatott tartott a legméltóságosabb Oltáriszentségről. Az isteni tisztelet alatt a katonai csapatok többször disztüzet adtak. Az összes fegyvernembeli tisztek *Lovetto* Károly altábornagygyal élükön, továbbá a megyei tisztikar számos tagja *Beőthy* László főispánnal, a városi tisztikar dr. *Bulyovszky* József polgármesterrel, a többi hivatalok főnökei a tisztviselőkkel; a kath. fiu és leányiskolák növendékei a tanitókkal voltak jelen. Az egyházi ünnepély után a csapatok elléptettek *Lovetto* Károly altábornagy előtt s bevonultak a laktanyákba.

Délben dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok gazdag teritékü diszebédet adott a püspöki palotában, amelyen a következők vettek részt:

Vinkler József v. püspök, Zajnay János pápai praelátus, Széchenyi Jenő apát-kanonok. Schiefner Ede prépost-kanonok, Radnai Farkas prépost-kanonok, Palotay László apát-kanonok, Bunyitay Vincze apát-kanonok, Bognár István apát-kanonok. dr. Laurán Ágoston apát-kanonok, Fetser Antal oldalkanonok, dr. Beőthy László főispán, Szunyogh Péter alispán, dr. Bulyovszky József polgármester, Sal Ferencz kir. tanácsos, Tassy Pál törv. elnök, ifj. Rimler Károly rendőrkapitány, Lovetto Károly altábornagy, Latscher Victor vezérőrnagy, Aulich Henrik ezredes, br. Stipsits József ezredes, Csák Ferencz alezredes, Lőrinczy Dénes alezredes, Nagy Gyárfás őrnagy, Major Miklós őrnagy, Kádár József százados, Mengele Antal százados, Reznicsek József százados, Klein László főhadnagy, Medvigy Mihály táblai tanácselnök, Dus László v. főügyész, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, dr Hoványi Gyula jogak. tanár, Nátafalussy Kornél tanker. főigazgató, Kotunovics Sándor főgym. igazgató, Krüger Victor reálisk. igazgató, Smazsenka Ernő máv. felügyelő, Schöpflin Ágoston posta és távirda igazgató, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Géczy Lajos urad. főtiszt, Hoffmann Henrik urad. központi ispán, Velkey Pál ny. tanfelügyelő, dr. Korda Kálmán, dr. Wimmer Julián, Muntyán János, Andriska Károly, Gábor János, Milibák József, Nozáky Rudolf, Rozslay Géza, Schável János, Stark Gyula, Sziládki Ernő s az udvari papság.

Ebéd után a bibornok hosszasabban társalgott vendégeivel. — A József-ezred zenekara élvezetes müsort játszott az ebéd alatt.

* **Gróf Zichy Jenő a szerb királ nál.** Gróf *Zichy* Jenő tegnap Belgrádban fölolvasást tartott keleti utazásáról. A felolvasást nagy és

fényes közönség előtt tartotta meg. Ott volt a szerb arisztokraczia szine-java. A franczia nyelven tartott felolvasást általános nagy figyelemmel hallgatták. Utána pedig valósággal ünneplés központja volt a nemes gróf, a ki a világosság és haladás egyik előharczosaként a szerb fővárosban is tiszteletet szerzett a magyar névnek. Mielőtt hazatért volna, kihallgatáson volt *Sándor* szerb királynál, a hol éppen *Milán* exkirály is jelen volt. Ugy Sándor király, mint pedig Milán a legnagyobb elismerés hangján szóltak gróf Zichy Jenő felolvasásáról s köszönetet mondtak neki, hogy a szerb fővárost is meglátogatta, hogy ott felolvasást tartson. Elösmerése jeléül. Sándor király a Szt-Száva-rendet adományozta a grófnak.

* **Előadás a kath. legényegyletben**. Megható jelenettel kezdődött a legényegylet csütörtöki előadása. Urnap délutánján 5 órakor a nagyterembe gyültek a tagok majdnem teljes számban s várták az előadást. Dr. *Vucskics* Gyula elnök szólásra állott fel és elmondta a tagoknak, hogy dr. *Nogáll* püspök beteg ágyán is szeretettel gondol az egyletre és legkedvesebb munkájából, az örökértékü Kempis fordításból minden tagnak küldött egy példányt, hogy mint emléket vegyék tőle s lelkük hasznára olvasgassák is. A tagok lelkesülten éljenezték a főpapot, ki annyiszor és annyit kimutatta az egylet iránti szeretetét. Ezután *Pálffy* Béla igazgató kezdette meg a rendes hittan-előadást. Az előadás háromnegyed óráig tartott és bevezetésül szolgált az előadandó tananyaghoz. Ezen előadáson az Isten végtelen nagyságát és hatalmát igyekezett feltüntetni előadó a Kromologiából vett érvekkel. A figyelem és rend kifogástalan volt. — Vasárnap délután 5 órakor lesz a másik felolvasás, melyben a mikrokosmosból vett érvekkel, Isten szeretete és jósága teremtményei iránt, lesz magyarázva. Ezt követő vasárnap a két előző előadás nyomán minél megközelitőbb tiszta képet igyekszik előadó nyujtani az Istenről szt. Tamás kalauzolásával. Ezutáni 3 előadás bevezetés lesz a szükséges jogi ismeretekhez (váltó, kötelezvény, kereskedelmi- és ipartörvények stb.) Az után parallel folynak majd a hittani és jogi előadások.

* **Kard-párbaj**. Csütörtökön reggel két joghallgató *Altnőder* Béla és *Schück* Albert között kard-párbaj folyt le *Chappon* br. vivótermében. A negyedik összecsapásnál *Schück* sulyos vágást kapott jobb karján, mely az izmokat s az ereket átvágta, ugy hogy első perczben azt hitték, hogy a kart amputálni kell. Azonban erre nem volt szükség s most már Schück annyira jobban van, hogy a szobát is elhagyta.

* **A város nyert pere**. *Tichy* Gyula, a közuti vasut igazgatója pert inditott Nagyvárad városa és a vizvezetéket kezelő Walser czég ellen, 900 frt összeg erejéig. Háza előtt ugyanis a vizvezetéki cső megrepedt s a kiömlő viz ellepte a pinczéjét. Előbb azt vélték, hogy nem a vizvezetékből jön a viz s költséges levezető csatornát csináltatott *Tichy* Gyula. Mivel a város vonakodott megfizetni a 900 frt kárt, a per utjára került az ügy. A nagyváradi kir. törvényszék már mehozta az itéletet s *Tichy* Gyulát keresetével elutasitotta. — Valószinüles még ezzel nincs befejezve az ügy, mert Tichy Gyula megfelebbezi a törvényszék itéletét.

* **Nagy jégverés**. A hetek óta tartó és nap nap mellett megujuló esőzések Isten kegyelméből a komoly veszélytől még megkiméltek városunkat. Urnapján már azt hittük, hogy végleg ránk viradnak a szebb napok és ime délután már szakadt a zápor. Igy volt ez a közeli *Szt.-András* községben is, a hol a zápor mellett óriási jégeső is tönkretette a gazdák összes reményét. Mintegy negyedóráig tartó sürü jégeső lepel gyanánt boritotta el a földeket, tönkretéve mindent, veteményeket, fákat. A borzasztó Istenitélet után a beüllepedett jeget lapátolni lehetett. Tudósitónk szerint a lakosság helyzete kétségbeejtő.

* **Árvaház Nagyszalontán**. Nagyzalonta községe örvendetesen fejlődik, halad. Csak pár héttel ezelőtt emlitettük, hogy a vörös keresztegyesület kórházat óhajt a községben felállittatni, a képviselő testület közelebb tartott ülésében kimondotta, hogy árvaházat is létesit. Erre a czélra 14915 frt gyámpénztári alap áll rendelkezésre, a mely megfelelő árvaházi épületbe fektetnének. Az árvaház fenntartását pedig a lakosság áldozat készségéből fedeznék. A községi képviselő testület ezen határozatát a főszolgabiró jóváhagyás végett beterjesztette Biharmegye törvényhatóságához.

* **Megfelebbezet közgyülési határozat.** A tüzér laktanya épitőivel még sokáig lesz baja Nagyvárad városának. A legutóbbi közgyülés kimondotta, hogy minden visszatartható összeget, ami a késedelemért, el nem készitett pótmunkáért joggal illeti a várost, tartson vissza a tanács. Hartel és társai vállalkozók a közgyülés ezen határozatát megfelebbezték a belügyminiszterhez s a határozat megsemmisitése mellett 52,000 frtnyi összeget kifizetését kéri.

* **Baleset.** A balesetek krónikáját sürüen szapóritják az elgázolások. Hogyne okoznának életveszélyes karambolt, vagy katasztrófákat a sebes hajtások, mikor még egész lassu hajtás mellett is megtörténik a szerencsétlenség, példa rá az a szomoru eset, a mi tegnap történt Velenczén. Egész lassu ügetésben koczogott végig a 104. sz. bérkocsi ugy esti 6 óra tájban a kolozsvári utczán, midőn Kohn Albert szatócs üzlete közelében egy öreges asszony akart áthaladni a járda másik szélére. A kocsis többször hangosan figyelmeztette a szerencsétlent, ez azonban tehetetlensége mellett nagyot is hallván, mit sem hallott a kocsis szavaiból, csak mikor a kocsis az utolsó pillanatban a járdára hajtott fel, vette észre a veszélyt, mely fenyegeti, mire fejét vesztve ijedtében, talán egy kissé a kocsirudtól is surolva, elvágódott a kövezeten. A járda éles kövei (Köröskavics, az ugynevezett »krumpli flaszter«) több helyen beszakitották fejét, melyből csakugy patakzott a vér. A szerencsétlenül jártat, a ki Kohn Albert szatócs régi öreg cselédje, hirtelen a szomszédos izraelita kórházba szállitották, hol dr. *Ullmann* Béla vette kezelés alá. Az orvos nyilatkozata szerint a sebek sulyosak, de nem életveszélyesek.

* **Helyszini tárgyalás.** A tervbe vett honvéd gyalogsági laktanya területének kijelölését sürgősen eszközölik, mert a miniszter a legrövidebb idő alatt kérte Nagyvárad város válaszát. A város kiküldöttei, *Lőrinczy* Dénes honvéd alezredessel ma ejtik meg a helyszini szemlét.

* **Halálozás.** Részvéttel vettük a következő gyászjelentést: Alulirottak mély fájdalommal tudatják a legjobb férj, testvér nagybátyja, sógor és rokonnak Rothi *Szervánszky Attila* városi hivatalnok, folyó hó 2-án d. e. 11 órakor élte 55-ik, boldog házasságának 14-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult halott földi maradványa folyó hó 4-én d. u. $^3/_4$ 4 órakor fognak József-utcza 260. szám alatt levő lakásánál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s az olaszi-i sirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, kartársai barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1899. junius 2-án. Az örök világosság fényeskedjék neki! özv. Szervánszky Atiláné szül Lux Viktória az elhuyt neje. Amánt Béláné szül. Szervánszky Luiza melétei özv. Barna Mihályné szül. Szervánszky Ilona az elhunyt testvérei. Amánt Béla, Tardy Lajos, Lux Pál az elhunyt sógorai. Heine Mina az elhunyt nagynénje. özv. Lux Lajosné az elhunyt anyósa. Tardi Lajosné szül. Lux Anna, Lux Luiza az elhunyt sógornői.

* **Az öngyilkos jelölt.** Ugy látszik a szerdain gy öngyilkos esetén buzdult fel F. J. 20 éves pék kihordó, aki tegnap meg akart válni az élettől. F. ugyanis csütörtökön elsikkasztott a gazdája pénzéből 20 forintot s azzal kiment a Karger féle nyári mulatóba, ahol egész reggelig mulatott, s mulatott volna még tovább is, ha a gazdája észre nem veszi a sikkasztást s keresésére nem indul s meg nem találja. Hanem a gazdája megtalálta s megmotozta, amikor is zsebében egy töltött revolvert s több levelet találtak, melyekből világos, hogy a fiatal ember öngyilkos akart lenni. Az egyik levelet anyjának irja, melyben öngyilkosságának okául azt hozza fel, hogy az anyja nem küldött neki — pénzt. Van ezenkivül egy másik levél *Juliskának* s egy *Rimler* rendőrfőkapitánynak, akit arra kér, hogy szüleit értesitse haláláról. — Az öngyilkos jelöltet, mivel gazdája megbocsátott neki — szabadon bocsájtották.

* **Kifosztott tót.** Egy drótos tót, *Szekován* Jakab, csütörtök este bement a Nagypiacztéren a Friedmann-féle korcsmába, ahol össze akadt *Kuk* Miklóssal, aki előbb leitatta Szekovánt, azután pedig az egész vagyonkáját, ami 25 frtot tett ki, ellopta tőle. Szekován panaszára a rendőrség a nyomozást meginditotta s Kuk Miklóst elfogták a vonatnál éppen mikor elutazni készült. A pénz nagy része megkerült.

* **Rendőri hir**. *Nagy* Mihály liliom-utczai lakos panaszt tett a rendőrségen, hogy *Papp* Simon napszámos meglopta. Kifeszitette kamaráját s az ott talált szerszámait elvitte. Az ügyet áttették a járásbirósághoz.

* A **Pecze tisztitása**. A Pesze folyó büzét nagy részben az a mindenféle fertőző anyag okozza, a mi a város területén egyes gyárakból és házakból a vizbe kerül. Egész vonalán telve van a meder szeméttel és erjedő hulladékkal. *Zettel* Gyula, a »Laporta« malom bérlője kérvényt adott be a városhoz, a melyben kéri, hogy a Pecze medrét tisztitassa ki a város, mert nagyon el van iszaposodva. Azonkivül kéri, hogy az egyes gyártelepeknél eszközölt vizduzzasztásokat szüntessék be, mert ez sok kárt okoz az egész medernek s neki, mint malombérlőnek is.

* **Házeltolás Deklersinen.** *Predigál* István, deklersini lakos szorgalmas olvasója a hirlapoknak és sokat olvasott — különösen az utóbbi időben — a házeltolásról. Mikor látta, hogy a fővárosi magisztrátus sehogysem akarja eltolni a Dréher-palotát, elhatározta, hogy majd maga jár elől jó példával ugy, hogy majd eltolja a pajtáját. A nagy munkára összehivta aztán a szomszédságot, s vagy tizenöten, ki puszta kézzel, ki dorongal, nekiálltak a pajtának, hogy majd eltolják. Tolták, tolták, mig a pajta összedölt. A deklersini pajtatolásnak szomoru vége lett; a gazda neje a pajta romjai alatt maradt; mire kihuzták, meghalt. A szomszédok közül egyik sulyosan megsebesült.

EGYESÜLETEK.

Az orvos-egylet ülése.

A biharmegyei és nagyváradi orvos-gyógyszerészeti egylet csütörtökön délután tartotta meg rendes havi ülését.

Jelen voltak: Baróthy Ákos, Barna Armin, Bartha János, Berkovits Miklós, Edelmann Menyhért, Fisch Aron, Fenyő Armin, Grósz Menyhért, Heringh Sándor, Konrád Béla, Konrád Márk, Kutiák Agoston, Lőthe Henrik, Mayer László, Nemes Aron, Nyiry György, Popovich Miklós, Révész Vilmos, Ullmann Jakab, Waldmann Béla.

Az első felolvasó *Fenyő* Armin dr. volt, a ki a *vizjavitó eljárásról* olvasott fel. Az érdekes felolvasás után *Berkovits* Miklós dr. két gége beteget mutatott be, kiknek a torkában gégefekélyek vannak.

Baróthy Akos bemutatta a Nagyvárad közegészségügyének mult évi statisztikáját. Tanulságos, lendületes bevezetés után áttér a város higienikus viszonyaira. Ezt a részletet kivonatosan a következőkben adjuk:

Nagyváradon az 1898-ik év közegészségi állapota általában jó volt, azonban az elmult-1897-ik évihez hasonlitva visszaesést mutat s némileg kedvezőtlenebbnek mondható, kitünik

ez első sorban a népmozgalmi statisztikai adatokból, s másod sorban a hevenyfertőző betegülési és halálozási esetek szaporulatából, mers mig 1897-ben született 1496 s meghalt 1108 személy, — a szaporuság volt 388, — addig az elmult évben 1501 születéssel szemben 1288 halálozási eset szerepelt s igy a szaporuság 213-at tett ki, vagyis 180-al haltak meg többen és 175-el volt kevesebb a szaporuság 1898-ik évben, mint az ezt megelőzőben. Mig 1897. évben a születések évi százaléka 33.2%, a halálozásoké pedig 24.5%; addig az 1898 évben ugyanezen arány 32.7% és a halálozásoké 28.0% volt.

Tanulságos és érdekesnek tartom a születés és halálozási adatokat 1890-ik évtől visszamenőleg összehasonlitva kimutatni.

1890 évben szül.	1383,	meghalt	1218,	szap.	165
1891	»	»	1444,	»	1351,	»	93
1892	»	»	1381,	»	1427,	»	46
1893	»	»	1476,	»	1298,	»	178
1894	»	»	1505,	»	1271,	»	234
1895	»	»	1615,	»	1261,	»	354
1896	»	»	1556,	»	1313,	»	243
1897	»	»	1496,	»	1108,	»	383
1898	»	»	1501,	»	1288,	»	213

Kitünik ezen összehasonlitó statisztikából, hogy mig a születések fokozatosan emelkedtek, addig a halálozások is, habár nem oly arányban, de mégis kevesbedtek, vagyis a szaporuság az évek haladásával szintén emelkedett, ami nem kevésbbé mutatja városunk általános közegészségi állapotának, habár lassu, de fokozatos javulását.

Feltünő a javulás különösen az 1894-ik évtől kezdődőleg, amidőn is városunk kitünő vizvezetéke lett használatba véve, továbbá a hevenyfertőző betegségek elleni védekezés szempontjából azok kötelező bejelentését tárgyaló 1894 évi 91.954 sz. m. kir. belügyminiszteri körrendeletek életbe léptetése, az ezzel kapcsolatos elkülönitési és fertőtlenitési rendszernek viszonyainkhoz mért alkalmazása, a járványkorházi elkülönitő kényszer gyógykezelés, mind oly intézkedések, melyek az egészségi javulás s igy a szaporuság fokozatos emelkedésére szolgáltak

Sajnálattal kell felemlitenem, hogy városunk lakosságának jó nagy része, mint maga a város is szegény s éppen ezért a közegészségügyünket előmozditó nagyobb alkotások az elmult évben nem történtek. Az általános szegénységgel karöltve jár a gyermekápolás és táplálás elhanyagolása, a külsővárosrészek kedvezőtlen lakásviszonyai, a szegény néposztály tudatlansága és közönye a mai kor fejlett hygienikus tanai iránt, az általános kövezés hiánya miatti rossz talajviszonyok lényegesen hátrányos befolyást gyakorolnak városunk általános egészségügyi állapotára. Azon kérdésre, minő intézkedésekkel lehetne az állapotokon javitani, szerény véleményem következő: Társadalmi, hatósági, de különösen állami intézkedések által az általános szegénység enyhitésére kell törekedni. A lakosság keresetképességi fokozását — gyárak, iparvállalatok létesitése által kell elősegiteni. Az iskoláztatás szigoru ellenőrizése, közegészségtan rendszeres tanitása, ezzel kapcsolatosan az iskola orvosi intézmény fejlesztése. Gyermekkórház és gyermekgyógyászati poliklinikum mielőbbi felállitása, általános csatornázás és teljes kövezési rendszer utján a talaj javitására kell törekednünk, ugyszintén anyagi erőnkhöz mérten az emberbaráti intézményeink fejlesztésével a szegény munkaképtelenek és árvák minél nagyobb számu elhelyezéseikről gondoskodni.

Az életkor szerinti halálozásért a következő statisztikai adatok világositják meg. Az elmult évben elhalt 1288, és pedig:

0—1 évig	368	az összes halottak	28·6%
1—5 »	160	» »	12·4%
5—20 »	102	» »	7·0%
20—30 »	82	» »	6·3%
30—40 »	128	» »	9·9%
40—60 »	203	» »	15·7%
60—80 »	208	» »	16.1%
80-on f. »	37	» »	2·8%

Hét éven aluli korban elhalt 528 gyermek, vagyis az összes halottaknak 40.9 %.

Városrészenként elhaltak.

I. Ujvároson 311, az összes halottak 24.1 %.
II. Olasziban 335 az összes halottak 26.0 %.
III. Váralja-Velenczén 269, az összes halottak 20.8%.
IV. A kórházakban 373, az összes halottak 28.8 %.

Fertőző betegségek.

Különösen az 1894-ik évtől a Nagyméltóságu m. kir. belügyminiszterium által ugyan ezen évben 91954. sz. a. körrendeletének életbeléptetése óta mutatkozik e téren fokozatos javulás. Ezen körrendelet, a fertőző betegek kötelező bejelentésére, elkülönitésére, kényszer gyógykezelésére és a fertőtlenitési rendszernek kötelező alkalmazására vonatkozik. Szerénytelenség avagy dicsekvés nélkül legyen szabad állitanom, hogy a körrendeletben előirt ezen intézkedések hatóságunk által kellő szigorral lettek foganatositva s éppen ezáltal értük el a legszebb sikert.

A fertőző betegségek összes csiráit megölni és végleges megszüntetésöket kivánni, merő képtelenség és hiu ábránd marad! Állandó harczot kell tehát nekünk ezen apró láthatatlan bacteriumok ellen folytatnunk, hogy ennek következtében a fertőző betegségek előjövetelét lehetőleg a minimumra redukálhassuk. Ez a feladata a mai előre haladt közegészségügyi közigazgatásnak.

A nagy gonddal elkészitett statisztika nagy hatást ért el, s a jelenlévők a felolvasót megéljenezték.

ZENE és MÜVESZET.

A »Zenélő Magyarország« zongora és hegedü zenemü folyóirat ép most megjelent XI-ik füzete tartalmazza a következő zenemü ujdonságokat: I. Buday István »Nézem a sok fénylő csillagot,« magyar dalt. D. Amant Leo »Charment« Pas de Patineurs. Legujabb angol salon tánczot. III. Wagner R. »Dal az alkonycsillaghoz« »Tannhäuser« operából. Énekhangra zongora kisérettel. IV. Grieg Edward »Ariettáját« zongorára. Mindig ily gazdag tartalommal jelenik meg a »Zenélő Magyarország« minden egyes füzete, miért is minden zongorázó és hegedüsnek, ki a legjobb magyar dal — müdal — couplé — salon tánczzenét s hegedü ujdonságokat kedveli, különösen figyelmébe ajánlhatók e zenemü folyóirat havonként kétszer megjelenő 10—10 oldalt tartalmazó füzetei. Egy negyedévben 6 füzet 60 oldal tartalommal 1 frt előfizetésért kapható, s előfizetések s hangjegyekre szóló megrendelések a »Zenélő Magyarország« (Klökner Ede) zenemükiadóhivatalába Budapest Csengery utcza 62/a intézendők, honnan árjegyzékek és az egyes évnegyedek gazdag tartalmát mutató jegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

Igazságszolgáltatás.

Az ellenállhatatlan kaucció.

A kaucziónak meg van a maga caábitó ereje és nagyon sokan vannak, akik ezzel az ellenállhatatlan varázszsai szemben egészen tehetetlenek. A kauczikból kiáradó bübájnak Szilágyi (Schvach) Gyula nem tudott elentállani. A könnyelmü fiatalembert a törvényszék csak nehány hete itélte el két rendbeli sikkasztás vétsége miatt 25 frt pénzbüntetésre s ime a hirdetési táblán ma ujból szerepelt Szilágyi Gyula neve egy másik kaucció-sikkasztással kapcsolatban. A kauczikok felvételére igen alkalmasnak bizonyult a Magyar Társadalom cz. hetilap, amelyet Szilágyi azon a nem szokatlan módon alapitott, hogy kaucziós alkalmazottak filléreit költötte a maga czéljaira. Szabó Antal is ezek közé az áldozatok közé tartozott. Ovadéknak odaadta a takarékkönyvecskéjét és 20 forint készpénzt. A takarékkönyvet elsikkasztani nem lehet, igy tehát Szilágyi kénytelen volt csupán a 20 frt elsikkasztására szoritkozni. Az első izben megtartott végtárgyaláson a törvényszék *kétheti* fogházra itélte Szilágyit, aki uj tanukat jelentett be, perujitással élt. A kir. itélőtábla el is rendelte a perujitást s mára volt kitüzve az ujabb végtárgyalás. Szilágyi azonban nem jelent meg a tárgyaláson s igy Fekete elnök elrendelte, hogy a vádlottat a legközelebbi tárgyalásra a rendőrség vezesse elő.

Bujkáló denunczián s. Körülbelül két hónappal ezelőtt T. E., egy fővárosi club vendéglőse, Bécsből keltezve, a következő levelet kapta:

Tisztelt Uram! Az ön felesége ön miatt elhagyta a hitét és a régi szeretőjét. Én miattam hütelen lett önhöz, s most engem csal meg egy nálam is tehetségesebb urral. Ezt kötelességemnek tartottam önnek tudtára adni, s hogy ne higyje, hogy nem merem aláirni a nevemet, ime:

M. J. iglói vendéglős.

Mégegyszer: M. J. iglói vendéglős.

Két héttel a levél megérkezte után M. J iglói vendéglős idézést kapott a budapesti büntető járásbirósághoz. Halvány sejtelme sem volt, hogy milyen ügyben idézik meg, s azért megkérte a fővárosban lakó sógorát, tudakolja meg, hogy mi dolga van vele a járásbiróságnak. A mikor M. J. a sógora informácziója alapján értesült az idézés okáról, egészen elhült. Soha életében se hallotta sem T. E. fővárosi vendéglősnek, sem a feleségének a hirét. De mindhiába. A levélen kétszer is szerepelt az ő neve, s igy nem maradt hátra egyéb, mint a mai tárgyalásra iglóról leutazni Budapestre. A Szilva Géza járásbiró szobájában lefolyt zárt tárgyaláson M. J. ujból hangoztatta, hogy ő a pörpen szereplő személyek közül egy árva lelket se ismer, hogy ő sohase volt Bécsbe, a levelet nem irta, s hogy valaki visszaélt az ő nevével. Ügyvédje, dr. Nagel Ferencz erre kérte a feljelentőket, vonják vissza a panaszukat. Ez meg is történt. Most már a felekre van bizva a denuncziáns kikutatása. Azok különben, akik az inkriminált levelet látták, azt modják, hogy az irás női kézre vall . . .

A nagyváradi kir. tábla elintézet ügyei.

Előadó: *Dr. Marienesku Athanász.*

994 Sápi Eszter — Major Lajos. Helybenhagyva.

894 Boros Erzsébet — Egyed Ferencz. Helybenhagyva.

985 Török János — Kirreli Maria. Helybenhagyva.

1000 Fischer Julia — Schwarzt Fekete Sándor. Helybenhagyva.

1078 Biró György — Fodor Rozália. Helybenhagyva.

179 Bogár Rozália — Fogel Ferencz. Helybenhagyva.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

519 Gying Rezső — Blazsovits Tógyer és társa. Helybenhagyva.

716 Huszár Pál — özv. Huszár Györgyné. R. m. változtatva.

718 Bikódi Éva — Antali Mária Helybenhagyva.

802 Sipos Mihály — Végh Zsuzsi st. Megváltoztatva.

Előadó: *Fráter Imre.*

276 Fakurár Anna — Gál Tógyer st. Feloldva.

974 Goldfinger Mór — Kóts Elek. Megsemmisitve.

1184 Lakatos Antal st — Czigányfalva urbér. Csatoltatott.

1185 Lakatos Antal st. — Czigányfalva urbér visszautasitva.

Előadó: *Bócz Géza.*

992. Özv. Militzer Salamonné — Militzer Lév st Rend.

799. Jakab István — Fazekas Juliánna. Helybenhagyva.

1002 Pantye Petru st. — Jankis Flore st. R. m. változtatva.

1539 Hunyadi Pálné — Gellényi Juliánna Feloldva.

1358 Julis János — hagyatéki zárdaügy. Helybenhagyva.

1361 Argyelán Filimon hagyatéka. Megváltoztatva.

1470 Kruska Györgyné » Helybenbenhagyva.

Előadó: *Urbán Adolf.*

1694 Puskás Sándor hivatalos sikkasztás.

SPORT.

Kerèkpár-verseny és virágkorzó. *Értesités!* A nagyváradi kerék-pár egylet folyó hó 4-ik napjára kitüzött virágkorzó és amateur versenye, a Polgári lövész egylet és Sport egyletünk elnökének Des Echerolles Kruspér Sándor urnak elhalálozása miatt elnapoltuk és ezt a folyó évi junius hó 11-ikén tartjuk meg.

A verseny sorrendje és feltételek változatlanok maradnak, nevezéseket junius hó 8-án déli 12 óráig elfogadunk. A nagyváradi kerékpár egylet nevében: *Kunz* Gusztáv, elnök.

TANUGY.

»Tanitók Háza« és »Tanitói Otthonok«.

A magyar tanitóság nagy és nehéz munkának a véghezvitelére vállalkozott. Midőn ugyanis bekövetkezik életében az az időpont, a mikor gyermekei felnőnek s látja, tudja, hogy nem képes gyermekei neveltetéséről gondoskodni: elszorul szive s ha egy jobb jövő szebb reményében nem találna ideális lelke vigasztalóan megnyugvást, talán kétségbeesnék s szárnyaszegetten huliana alá, mint a madár, melyet a szélvész a magasból a földbe sujt alá.

Főczélja tehát a *gyermekek neveltetésében való segélynyujtás.* S hogy ezt lehetővé tegyék, most azon tanakodnak, hogy a fővárosban és Kolozsváron épitendő »*Tanitók Házát*« létesitsék-e, a mely a tanitók egyetemen vagy más magasabb intézetben járó gyermekeinek nyujtana segélyt, — avagy a «*Tanitói Otthonokat*» állitsák-e fel, a mely egyes alkalmas vidéki központokon szervezve, addig fogadná a tanitó gyermeket keblébe, mig az a középiskolákat végzi.

A fővárosi tanitók az előbbit akarják, hogy Budapesten épüljön fel előbb a diszes «Tanitók Háza» s csak azután kerüljenek a »Tanitók Otthonok» sorra.

A vidéki tanitóság pedig az utóbbit a «Tanitó Otthon«-okat kivánja előbb létesiteni s csak aztán a «Tanitók Házát.»

S ha veszszük, hogy a középiskolákba járó gyermekek inkább rászorultak a segélyezésre, mint az egyetemen járó ifjak, kik már önmaguk is képesek magukat segélyezni, a vidéki tanitóságnak igazat adunk.

Ee nem ugy ők egymásnak. Megindult a tollharcz; mindenik igyekszik a maga igazságát érvekkel, sőt tervekkel bizonyitani.

E harczban a nemes gondolkodásnak, a tiszta önzetlen lelkesedésnek igazán szép példáit látjuk nemcsak a szivvirágok tarka mezején, de a tettek ritka országába is.

Most már az lesz a győztes, a ki jobban győzi tettel.

Emlékezetes még a Rökk Szilárd 100 ezer frtos alapitványa, melyet a fővárosi tanitók segélyezésére tett oly formán, hogy annak évi kamatait mindig az arra legtöbb érdemet szerzett fővárosi tanitók kapják.

Most egy közülök Havas István azt az inditványt tette, hogy mondjon le a fővárosi tanitóság 10 évre erről a pénzről s létesitse az igy egybegyült 100 ezer frtból a tanitók házát.

Persze, hogy neki mentek, természetes, hogy védelmére keltek.

Szabó Bugáth István volt az, a ki ezt az idealis, fenséges nagy eszmét rögeszmének mondotta. Pedig itt volna már az ideje, hogy a fővárosi tanitóság is meghozná az áldozatot, — ne csak a vidék gyüjtene, hordana oda hangyaszorgalommal minden morzsát, de a mely morzsákból már hegyek telnének ki. — *Móra* István, egy poétikus lelkü s ismert nevü költőtanitó kelt védelmére, a ki nemes szivet-lelket megindító meggyőző érvekkel, férfias nyiltsággal rombolta le egyenként a Szabó Bugáth rideg materialis tételeit.

Nagyvárad város tanitósága pedig most siet gratulálni a *férfinak*, kinek eszébe jutott gondolni azokra is, a kiknek nem virul a virág, vagy legalább nem ugy virul, mint nekik, a kik ott vannak, hol zöldelt a mező.

Jánosházi Jánosnak, mely a tisztes veterán tanitó gondolatata volt, hogy jó lesz védelmére kelni annak az egy-két galambnak, mielőtt el nem fogdossák őket a sasok. Az ő nyolczvan éves tapasztalata bizonyára tudja miért cselekedte ezt . . .

A levél, melyet Móra Istvánhoz intéztek s melyet csaknem minden nagyváradi tanár aláirt a következő:

Móra István tanitó urnak

Budapest.

Kedves Kartásunk és szeretett Barátunk!

Örömmel és lelkesedéssel üdvözöljük Önt. Havas István »fölséges eszméjének« erkölcsi érdemeinkért szivből jött és a mi sziveinkhez is szólt önzetlen férfias védelméért! . . .

És önnel mi is reménykelve várjók fővárosunk tanitóságának önmagához méltó határozatát, mely után Ön szerint is nemes példaadásukkal vagy méltókká teszik magukat hazánk tanitóságának bölcs vezérlésére! . . .

Vagy csalódott hitünk keservében a mi szemeink is erősen kifognak nyilani.

Nagyvárad. (Aláirások.)

Vajha meglenne az óhajtott siker! . . . *B. J.*

A magántanulók irásbeli vizsgálata a gymnasiumban. A nagyváradi prem. r. főgymnasiumban az I.—VII. osztályos magántanulók irásbeli vizsgálatát junius hó 12-én és a szóbeli részt 13-án fogjuk megtartani. Nagyvárad, 1899. junius hó 2-án. *Az igazgatóság.*

A kereskedő tanonczciskola felügyelő bizottsága. A »Kereskedő-tanonczciskola felügyelő bizottsága« folyó hó 3-án, azaz szombaton délután 5 órakor a felső kereskedelmi iskola vizsgáló termében gyülést tart, melyre a t. tagurakat ezutou is tisztelettel meghivja *az elnökség.*

SZINHAZ.

Heti müsor.

Szombat: *Boszorkányvár.*

Vasárnap: d. u. *Piroska és a farkas* este *Magdolna.*

Berczik-láz.

Csütörtökön valóságos Berczik-láz uralkodott Nagyváradon. Az utczákon az ő érkezéséről, az ő Himfy dalai-ról beszéltek, a könyvkereskedések kirakatai diszkötéses Himfy dalai-val s *Berczik* Árpád mindenféle kiadásu müveivel voltak megrakva.

Mintha csak megelevenedne itt Berczik Himfy dalai-nak az a jelenete, mely Kisfaludy Himfy dalainak nagy hatását irja le a magyar társadalomban gyönyörü képben.

Az eső nem az előadás alatt esett, hanem hatalmas zápor alakjában elkezdte még délután s estig elállott, — igy a mi fabódénk csendje az eső kopog sától meg volt mentve. Annak a hirlapirókból álló csoportnak, mely az érkező iró tiszteletére ment ki a budapesti vonathoz, ezzel a záporral kellett megküzdenie.

Este szoronga sig megtelt a szinház lelkes komoly közönséggel, mely tele tüdővel szivta magába a pezsgő-gőzös franczia vigjátékok élvezete után azt a friss szellőt, mely egy magyar tárgyu vigjátékból feléje áradt. Az előjáték után megeredt a taps s a szerzőnek rendezett ovácziő hatalmas volt és igaz érzésből fakadt. Ekkor nyujtották fel a szerzőnek *Bölöny* intendánsné remek hlaszallagos babér koszoruját.

Egy másik óvácziő az első felvonás után érte ismét a szerzőt, midőn ugyanis a szinpadon a festett falak között a szintársulat szereplő tagjainak s a nagyváradi irói gárda jelenlétében *Fehér* Dezső üdvözlő beszéde után egy ezüst babérkoszorút nyujtottak át a szerzőnek, ki válaszában köszönetet mondott mind a koszoru ajándékozóinak, mind pedig a szintársulat tagjainak, kik ma valóban lelkesen játszottak s megmutatták, hogy a társulat drámai személyzete milyen jeles erökből áll.

Az előadás nyugodt, gördülékeny volt s igazi élvezetet nyujtott.

Tompa Kálmán (Kisfaludy Sándor) finom distinctióval játszotta meg a szerelmes költő alakját, *Laczkó* Aranka (Bíróné) sok ügyességgel a nagyasszonyt, *Komlóssy* Emma kedves Bay Annuskája s a csudakőnél való jelenete a szerző tüntető tapsát vivta ki. *Miklósy* Ilona költői lelkületü Szegedi Rózója szintén nagy tetszést keltett, *Vásárhelyi* Vilma (Rosty Jolán *Janovits* Jenő (Szalóky Péter), *Bihari* Ákos (Bezerédy Kálmán), *Iványi* Antal (Kisfaiudy Károly) jók voltak. *Szentgyörgyi* Istvánnak (Ágh gazdatiszt), mint minden népies alakitása, ugy ez is kitünően sikerült. K. *Arpás*, Kata és *Vendrey* Ferencz sok derültséget keltettek.

Berczik Árpád a női szereplő tagokat egy-egy csokorral ajándékozta meg, melyen a csokrot átkötő szallagon a szereplők nevei voltak aranybetükkel. Felesleges talán mondanunk, hogy a feladásnál egy sem találta el tulajdonossát.

*

Az előadás után *Berczik* Árpád tiszteletére kedélyes társasvacsora volt a Rózsabokorban, melyen jelenvoltak az ünnepelten kivül dr. Bulyovszky József, Bölöny József, dr. Várady Zsigmond, dr. Friedlender Sámuel, Mezey Mihály, dr. Bodor Károly, dr. Komlós József, Pallay Lajos, Miskolczy Arpád, Váradi Ödön, Adorján Emil, továbbá sokan a hirlapirók és a szintársulat tagjai közül.

Az előleges megállapodások folytán tósztozás nem lett volna, de E. *Kovács* Gyula kijátszotta a megállapodást és *versben* köszöntötte fel a Himfy dalok szerzőjét. Ettől kezdve megeredt a tószt áradat, beszéltek igen szépen, lelkesen dr. *Dési* Géza, továbbá dr. *Várady* Zsigmond, dr. *Adorján* Emil, *Lovassy* Andor stb. — a szerzőt éltetve.

Berczik Árpád szellemesen háritotta el magáról a dicséretet s kijelentette, hogy az ébredő nemzeti irányzatnak szól, melynek főelve az, hogy *érzelemben igaz, szellemben magyar legyen.* Nevezetes kijelentést is tett Szigligeti szülővárosában, hogy ő mesterének Szigligeti Edét tekinti, ki első darabjait bemutatta.

A társaság csak éjfél után kezdett szétoszlani.

Berczik Árpád min. tanácsos tegnap délelőtt a gyorsvonattal elutazott a fővárosba.

REGÈNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: **Neidegg,** forditotta: **Szirtes.** 27

Ferencz is gondolatokba merült; elővette Áda képét, sokáig nézte azt és átgondolta minden találkozásukat. Sokszor épen nem látta még őt, még ő mindazonáltal ugy érezte, mintha csak akkor kezdett volna élni, midőn azt a leányt megismerte s mintha nem is léteznék számára boldogság nélküle. Áda egészen megnyerte s rabjává tette szivét. Abban a hiszemben volt, hogy senkisem ismeri a leányt ugy, mint ő; csak neki nyilatkoztatta ki jellemének legszebb vonásait. Mások, köztük Heisterberg is, gyönyör-hajhászónak és kaczérnak tartották; pedig nem az, csak környezete burkolta őt eme tulajdonságok látszatába, ő maga romlatlan volt. Egyedül a világnak nevelték őt, tehát az örök igazságokat mindeddig csak fátyolon keresztül szemlélheté. Mint a virág a napsugár felé, ugy törekednék ő ezen igazságok után, ha tiszta lelkületét megnyitná valaki azok számára. Azért elhatározta, hogy mások figyelmeztetésével és itéletével mitsem törődve, tovább fog remélni, tovább fog iparkodni, érette dolgozni, mig meg nem nyeri őt.

VIII.

Starkenbachné igen felületes asszony volt. Tudott igen szépen öltözködni és kitünő ebédeket adni, sőt Viktória segitségével valóban kellemes és mulatságos társaságokat is tudott összehozni; de evvel körülbelül ki is volt meritve minden, a mi dicséretest róla mondani

lehetett. Jószivü az volt, legalább ő maga mondta; de jószivűsége csak arra szoritkozott, hogy nem tett senkinek semmi rosszat, mert nem volt semmi ok reá. Hogy fáradságos kötelességeket vállaljon magára, bizony arra egész életében sem gondolt. Igy gyermekeinek nevelésével sem törődött soha; drága pénzen kitünő képzettségü nevelőnőket fogadott, a nélkül azonban, hogy szemmel kisérte volna, minő befolyást gyakorolnak növendékeik jellemére. Ama ferde irány, melyet Viktória követett, nevelőjének volt köszönhető. Anyja épen nem helyeselte támadó modorát, mely minden szavában nyilatkozott, mert nem tartotta azt nőhöz illőnek; de azért nem találta érdemesnek, hogy Áda nevelésével behatóbban foglalkozzék. Közönbösségében nem is gondolt reá, hogy ellentálljon azon befolyásnak, melyet Viktóri hugára gyakorolt.

A ki uj tan hirdetőjének tekinti magát, iparkodik tanitványokat gyüjteni. Viktória is ugy tett. Haragudott, ha valaki azon véleményt merte koczkáztatni, hogy a nőnek még nagyobb szüksége van a vallásra, mint a férfiunak; be akarta bizonyitani, hogy létezik erény, mely a puszta ünbecsülésen alapszik, hogy vannak nők, a kik a kereszténység minden erényével ékeskednek, a nélkül, hogy Krisztusban hinnének. Minthogy saját leányai sokkal kisebbek voltak, hogysem velök kisérletezhetett volna, Ádát szemelte ki első tanitványául. Áda mindeddig csodálattal tekintett nénjére, megjegyezte és utána mondogatta szavait, a nélkül, hogy gondolkozott volna felettök, mert a gondolkozás nagyon terhes szellemi munka volt számára. Viktória örült, hogy tanulékony tanitványra talált benne és büszkén gondolt arra, hogy vezetése alatt huga pompásan fejlődik az ő elmélete szerint a jövő asszonyává. De immár meg kellett érnie, hogy Áda, bár gyermeki gyöngeségeit megtartotta, teljesen idegenszerü ellentmondó szellemet árult el és nénje föltétlen tekintélyét többé el nem ismerte. E változást Ganermann befolyásának tulajdonitotta. Viktória különben sem tudta Ganermannt kedvelni, minthogy az a vitatkozásban jártasabb volt és komoly bizonyitékokkal gyöngiteni tudta szavainak erejét. Ilyesmit fenthéjázó gondolatokkal telt fő nehezen bocsát meg; de kétszeresen gyölöletessé tette előtte az ifjut azon törekvése, hogy Ádában egész müvét le akarta rontani és a leányt »rövidlátó előitéleteinek« kivánta alávetni.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Széll Bécsben.

Budapest, junins 2. (Saját tud. táv.) *Széll* Kálmán miniszterelnök hir szerint holnap délbe Bécsbe utazik. Ma este miniszteri tanácskozás volt.

A bizottságok megalakulása.

Budapest, jun. 2. (Saját. tud. táv.) A képviselőház ujonnan választott bizottságai ma tartották alakulásukat. Az igazságügyi bizottság elnöke *Szilágyi* Dezső, a mentelmi bizottságé ismét *Chorin* Ferencz, a közigazgatási bizottságban kisérletek történtek, hogy *Tisza* István grófot válasszák elnökké, azonban tulnyomó többségben *Horánszky* Nándort választották. Megválasztatott azonkivül elnökké a közoktatásügyiben *Csáky* Albin gróf, a pénzügyiben *Falk* Miksa.

Letartóztatott nagybirtokos.

Pécs, május 2. (Saját tud. távirata.) Szenzációs letartóztatás foglalkoztatja most Pécs város közönségét. Nagy Ákos földbirtokost letartóztatták sikkasztás miatt. Az öreg Nagy Márton kadarkuti nagybirtokos unokáira, Nagy Akos 2 fiára 2 millió forint értékü vagyont hagyott. Nagy Ákosnak most magának is mint egy fél millió vagyona van. A rokonok most, kik a nagyapa örökhagyása miatt megkárositva érzik magokat, följelentették Nagy Akost, hogy apja örökségéből egy 120,000 frtos takarékpénztári könyvet és 80000 frtot elsikkasztott. Nagy Ákos éppen Pécsett időzött és mint hagyatéki végrehajtó leltározta a vagyont, mikor letartóztatták.

Strauss beteg.

Bécs, junius 2. (Saját tud. távirata.) *Strauss* a keringőkirály Brouchiliszben megbetegedett.

A Dreyfus-ügy.

Páris, jun. 1. (A Havas-ügynökség jelentése.) Több ujság szerkesztőségében azt beszélik, hogy Du Paty de Clam-ot letartóztatták. A hirt hivatalosan még nem erősitették meg.

Páris, jun. 1. A boulevardokon egész este nagyon mozgalmas volt az élet. Az opera-téren népcsoportok verődtek össze, a melyek a marseillaiset énekelték és azt kiáltották:

— Éljen a hadsereg! Éljen Marchand!

A hazafiak ligájának tagjai erre azt kiáltották:

— Éljen Déroulede!

A rendet sehol sem zavarták meg.

Páris, jun. 1. Lockroy és Krantz minisztereket a cercle militaire előtt összecsődült tömeg ezzel a kiáltással fogadta:

— Éljen a hadsereg! Éljen a haditengerészet!

Marchand mellett még egyre tüntet a közönség. A tüntetésre Marchand odakiáltotta a tömegnek:

— Tartsatok össze! Éljen Franczia-ország! Éljen a köztársaság!

Egy rojalista csoportot, a mely zászlókat vitt, szétoszlatott a rendőrség.

Páris, junius 2. A Havas-ügynökség jelenti: Du Paty de Clam-ot tegnap este ½ 8 órakor a republikánus gárdának egy tisztje letartóztatta és a Cherche Midi fogházba kisérte. A Libre Parole Du Paty de Clam-nak Krantz hadügyminiszterhez irt levelét közli, a melyben az ezredes tiltakozik azok ellen a támadások ellen, a melyeknek immár két év óta áldozata, különösen Cuignet százados támadásai ellen, a melyekre Ballot, Manau és Mornard támaszkodtak, hogy ellene vádat emelhessenek. Du Paty engedelmet kér rágalmazói üldözésére vagy azt kivánja, hogy törvényszék elé állitsák.

Páris, junius 2. Dérouléde egy hozzáintézett kérdésre állitólag kijelentette, hogy Marchand-t harmadik személy utján fogja üdvözölni, mert nem akarja őt személyes találkozással kompromitálni.

Páris, jun. 2. Zurlinden tábornok a cercle militairebea mondott beszédében sajnálkozással emlékezett meg Gallieni-nek, Madagaszkár pacifikátorának távollétéről és magasztalja érdemeit. Azután Marchand-t üdvözli bátorságáért, hazafiságáért és emberségéért. Ezeknek a tulajdonságainak köszönhető, hogy Marchand Francziaország nevének uj fényt szerzett. Zurlinden tábornok Marchand, tisztjei és altisztjei egézsségére üritette poharát, valamennyit külön megnevezve. »E vitéz férfiak egészségére iszom — ugymond — a kiknek neve mindörökre be lesz irva Francziaország aranykönyvébe.« Az estély után a miniszterek a jelenvoltak lelkes tüntetése mellett elmentek. A rendőrség lassan kiüritette az opera-tért. Helyenkint a közönség ujra akart tüntetni, de a rendőrség könnyü szerrel meghiusitott minden tüntetést. Komolyabb incidens nem fordult elő. Az estélyen Marchand Zurlinden tábornokhoz intézte szavait és biztositotta róla, hogy expedicziója érdeménél nagyobb jutalmat kapott. A Felső-Niluson való campagne alatt — ugymond — nem voltak veszteségeink. Senkit sem bántottunk és egyetleu lövést sem tettünk, hanem ha rabló nomádokra. Annak a vidéknek a lakossága ezért megszabaditóit látja a francziákban és szereti Francziaországot, a melynek nevét áldani fogják abban a nagy birodalomban. Marchand végül dicsérí a franczia tisztek kitünő tulajdonságait és azt mondta, hogy a hadsereg a haza oltalmazója lesz. Nincs is más ellensége, mint azok, a kik nem tudják vagy nem akarják megérteni.

Páris, junius 2. (Saj. tudósitónk távirata.) Paty letartóztatását csak ma reggel tudták meg. A lapok külön kiadásai szerint a letartóztatás a következőkép történt:

A garde republicaine egyik századosa kétszer is kereste lakásán Patyt, de csak feleségét találta, ki azt mondta, hogy csak este 7 órakor jön ebédelni. A százados 7 órakor ismét megjelent és Patyt le is tartóztatta. Paty letartóztatásakor szótlanul szögezte szemeit a századosra, majd pedig igy szólt hozzá:

— Miért?

— Nem adhatok bővebb felvilágost, csak utasitást kaptam, hogy a fogházba szállitsam.

Rövid habozás után megadta magát sorsának.

— Ha önnek ez utasitása, követni fogom

Erre más ruhát váltott s majd odaszólt a letartóztatójának:

— Mehetünk! százados ur.

Letartóztatására — melyet Krantz hadügyminiszter elrendelt — azon sulyos vád adott okot, melyet Cnignet, Beaupre, Manau és Mornard felhoztak ellene. A Figaro Paty letartóztatásáról a következőkép ir: »Eljutottunk a likvidáczió kezdetéhez, Du Paty letartóztatása Picquard megváltását jelenti.«

Paty du Clamot hamisitás használata miatt tartóztatták le *Krantz* és *Dupuy* beleegyezésével. Még nem tudják, hogy a vizsgálóbiró vagy a haditörvényszék elé állitják-e. Ezekkel kapcsolatban egész csapat alaptalan hir forog közkézen. Valótlan hirek Mercier letartóztatása, Paty du Clam öngyilkossági kisérlete és Piquart szabadon bocsátása.

Páris junius 2. (Saját tud. táv.) *Dreyfus* a pör megsemmisitése esetén julius 15-én érkezik haza,

Tüzvész.

Berlin, junius 2. A Wolff-ügynökségnek jelentik Pétervárról: A moszkva-kazáni vasut szimbirszki szárnyvonalán lévő Szjukszo faluban tegnap a vonat elindulása után tüz ütött ki, a mely a fél falut elpusztitotta. Az elkeseredett parasztság a később érkezett vonatot kövekkel dobálta meg, a miért is csendőrök kisérik most a vonatot. (Magy. Táv. Iroda.)

Transzvál.

London, jun. 2. A transzváli dinamit-monopoliumról szóló kékkönyv Chamberlain gyarmatügyi miniszternek egy f. évi január 14-én kelt táviratát tartalmazza, a melyben a miniszter a kérdés alapos megfontolása után tiltakozik a monopolium meghosszabbitása és a monopolium

megszüntetésének halogatása ellen. Erre a táviratra a transzváli kormány márczius 15-én Milner kormányzó utján azt válaszolta a miniszternek, hogy Angliának nincs joga ebben a kérdésben óvást tenni. Április 21-én Chamberlan ismételte tiltakozását, azzal a megjegyzéssel, hogy Anglia meg fogja óvni jogait. A transzváli kormány erre május 23-án mindössze két mondatból álló választ küldött, a melyben kijelenti, hogy megmarad már közölt nézete mellett.

London, jun. 2. A Reuter-ügynökségnek jelentik Bloemfanteinből május 31-iki kelettel, hogy Krüger elnök és Milner kormányzó aznap délután tanácskozásra ültek össze. A tárgyalásokat titokban tartják. Az elnökségen este Krüger és Milner tiszteletére fényes estély lesz. (Magy. Táv. Ir.)

A békekonferenczia.

Konstantinápoly, jun. 2. Hir szerint az orosz kormány a Jildiz-palotában panaszt tett a miatt, hogy a békekonferenczára kiküldött török megbizottnak nincs programmszerü utasitásuk, a mi a konferenczia munkáját megneheziti. (Magy. Táv. Ir.)

Az örmény emigránsok.

Konstantinápoly, jun. 2. A szultán hir szerint táviratilag közölte Miklós czárral azt a kérését, hogy ne követelje az örmény emigránsok hazaszállitását, a mire azt a választ kapta, hogy Szinovjev nagykövet, a ki most visszatér Konstantinápolyba, erre nézve utasitásokat kapott. (Magy. Táv. Ir.)

Sztrájk.

Lé Creusot, jun. 2. A sztrájkolókat fölszólitották, hogy munkába álljanak, de a munkások tőrnek tartják ezt a fölszólitást, a melylyel konfliktusokat akarnak előidézni. A munkások szindikátusa tegnap este elhatározta, hogy csöndben folytatja a sztrájkot. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASAG.

Uj gazdasági tudósitó. A földmivelésügyi m. kir. miniszter Hoffmann Henrik nagyváradi lakos, püspökségi uradalmi intézőt Biharvármegye központi járására nézve a gazdasági tudósitói tiszttel bizta meg.

Kiállitási sorsjegyek. A szegedi kiállitás sorsjegyeit most küldik szét az ország minden vidékére. Egy sorsjegy ára 20 kr. A játékterv szerint összesen ezerhat nyeremény van 100.000 korona értékben. Az első nyeremény 50.000 korona, a második 15.000 korona. Kapcsolatban a kiállitási irodával egy külön sorsjegyirodát szerveztek, mely Budapesten a Köztelken müködik.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentese.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, junius .

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	357.80
Magyar hitel	387·50
Államvasut	361.—
Rimamurányi	311.—
Magyar jelzálog	242.50
Salgótarjáni	656.
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámitoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	178.—

Bécs, junius 2.

Az irányzat nyugodt.

Osztr. hitel	357.75
Magyar hitel	387.50
Államvasut	357.10

Határidők.

Budapest, junius 2.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, 15000 mm. forgalom mellett csak 5 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	8.68
Buza októberre	6.53
Uj tengeri	4.76
Rozs őszre	5.48
Zab őszre	—.—
Tengeri augusztusra	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. julius 2-án.

Magyar aranyjáradék 4%	119.50
Magyar koronajáradék	96.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.—
Magyar keletivasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	95.50
talmérési jog megváltási kötvény	100.30
Horváth-szlavón földtehermentési kötvény	96.75
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	160.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.25
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék ezüstben	100.10
Osztrák járadék aranyban	119.50
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	139·25
Osztrák magyar bankrészvény	915.—
Magyar hitelbankrészvény	387.75
Osztrák hitelintézeti részvény	357.90
Párisi vista	47.80
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.55
Németbirodalmi márka	58.90
London vista	120·50
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbérlet 32. szám. Páros. — Kisbérlet 12. szám. Páros.

Ma szombaton, 1899. junius 3-án

kolozsvári országos nemzeti szinház személyzetével:

A boszorkányvár.

Vig operette 5 felvonásban. Irta: Berla Lajos.

SZEMÉLYEK:

Gróf Kányavári	Szerdahelyi Ferencz
Kakasdi	Heltai N.
Borneville	Iványi A.
Capponi	Mányai Zs.
Coralie	Székely Irén.
Laura	Szabó Ilona.
Stella	Miklósi Margit.
Rózamunda	Perényi Anna.
Lomotte	Leövei Leó.
Mihály gazda	Fehér József.
Marc a, leánya	Komlósi Emma
Simon, korcsmáros	Török Károly
Józsi, csordás	Mezei Mihály.
Andris, bojtár	Kassai K.
Klára, néne	Váradiné
Verus, unokahuga	Perényi Margit

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal: karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdete fél 8, vége 10 óra után.

Holnap vasárnap, 1899. junius 4-én

Délután, 4 órakor fél helyárakkal:

Piroska és a farkas.

Bohózatos tündérrege dalokkal és tánczczal.

Este fél nyolcz órakor, rendes helyárakkal:

MAGDOLNA.

Paraszt tragoedia 5 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Tisztelet az érdemnek!

Wilhelm Ferencz Neunkircheni gyógyszerés, Bécs mellett, 1897. augusztus 11. kelettel Altonából következő levelet kapta:

Már 70 éves öreg vagyok és 10 évet átszenvedtem izületi rheumában és nem találtam rá gyógyszert. Csak az ön **Vilhelm-féle köszvény és csúz-ellenes vértisztitó theája** 3 hét alatt teljesen megszabaditott engem. Ezért forró köszönetet mondok Önnek éppen ugy mint ama grófnő, kinek köszönetnyilvánitását a hirlapokban olvastam.

Teljes tisztelettel

Ackermann Christian, adó tiszt.

Altona, Hamburg mellett, Reichenstrasse 6.

Kapható minden gyógyszertárban.

Főnyeremény **500.000** Márka.

Szerencse Hirdetés!

A nyereményekr az állam vállal kezesség et

Felhivás

a hamburgi államsorsjáték nyereményeiben való részvételre, mely

11 millió 349.325 Márka

biztos nyereményt helyez kilátásba.

Ez **előnyös sorsjáték** nyereményei, melyek csak **118.000** sorsjegyre vonatkoznak, a következők:

Legnagyobb nyeremény 500.000 Márka.

Jutalomdij	300,000	Márka	26	nyer. á	10,000 Márka
1 nyer. á	200,000	„	56	„ á	5000 „
1 „ á	100,000	„	106	„ á	3000 „
2 „ á	75,000	„	206	„ á	2000 „
1 „ á	70,000	„	812	„ á	1000 „
1 „ á	65,000	„	1518	„ á	400 „
1 „ á	60,000	„	40	„ á	300 „
1 „ á	55,000	„	140	„ á	200 „
2 „ á	50,000	„	36952	„ á	155 „
1 „ á	40.000	„	9959	„ á	134, 104, 100
1 „ á	30,000	„	9351	„ á	73, 45, 21 M,
2 „ á	20,000	„	egészben		59,180 nyeremény,

melyek néhány hónap alatt **7** osztályban **biztosan** kihuzatnak.

A **főnyeremény** az I. osztályban **50,000** Márka. a II. oszt. emelkedik **55,000** Márkára, a III. oszt. **60,000** M., a IV. oszt. **65,000** M., az V. oszt. **70.000** M., a VI. oszt. **75,000** M., a VII. oszt. **200,000** M., a jutalom nyereménynyel **300,000** Márkától egész **500,000** Márkáig.

Az **első osztályu** sorsjátékra, mely hivatalosan biztositva van

egész sorsjegy	**3**	**frt**	**50 kr**
½	»	**1** »	**75** »
¼	»	— »	**90** »

Az első osztályu nyeremények jegyzékét, valamint a többiek tervezetét kivánatra ingyen és bérmentve küldöm meg bárkinek.

Minden sorsjegytulajdonosnak a huzásokról jegyzéket fogok küldeni.

A kifizetés és pénznyeremények expediálását magam közvetitem a nyerőkkel, a huzás után azonnal és a legszigorubb titoktartás mellett.

Megrendeléseket postautalvány vagy utánvét ellenében teljesitek.

A megrendeléseket legjobb azonnal megtenni, vagy a legközelebbi huzásig:

f. évi Junius 21-ig.

Tisztelettel

id. HECKSCHER SAMU

bank- és váltó-irodájában

Hamburg.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Kolozsvár	ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	— —
B.-Hunyad	»	12 20	6 40	8 37	7 55	— —
Csucsa	»	12 52	7 09	9 19	8 37	4 49
Bucsa	»	— —	— —	9 33	8 52	5 13
Brátka	»	— —	— —	9 50	9 11	5 38
Rév	»	1 34	7 47	10 08	9 32	6 13
Élesd	»	† 1 48	† 7 59	10 25	9 49	6 42
Mező-Telegd	»	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10
F.-Vásárhely	»	— —	— —	11 01	10 27	7 38
Várad-Velencze	»	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51
Nagyvárad	érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —
Nagyvárad	ind.	2 58	8 45	11 32	11 04	2 22
Püspöki	»	— —	8 51	11 42	11 14	2 37
Bors	»	— —	— —	11 50	11 22	2 48
Mező-keresztes	»	— —	—	12 03	11 37	3 20
Mező-Peterd	»	— —	— —	12 15	11 50	3 38
B.-Ujfalu	»	8 18	9 23	12 29	12 05	4 16
Sáp	»	†3 33	†9 38	12 47	12 25	4 49
Báránd	»	— —	— —	1 01	12 41	5 13
P.-Ladány	»	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31
Szolnok	»	5 39	11 44	3 35	3 37	— —
Nagy-K[illegible]	»	6 34	12 41	4 45	5 07	— —
Budapest	érk.	7 50	01 50	6 20	7 10	— —

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest	ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	— —
Nagykáta	»	10 20	3 00	7 54	10 16	— —
Szolnok	»	11 19	3 56	9 27	11 31	— —
P.-Ladány	»	12 55	5 23	11 53	2 00	5 00
Báránd	»	— —	— —	12 07	2 12	5 17
Sáp	»	†1 17	†5 48	12 24	2 27	5 38
B.-Ujfalu	»	1 33	6 03	12 46	2 47	6 04
M.-Peterd	»	— —	— —	1 00	3 00	6 21
M.-Keresztes	»	— —	— —	1 14	3 12	6 37
Bors	»	— —	— —	1 28	3 25	6 56
Püspöki	»	— —	— —	1 36	3 32	7 08
Nagyvárad	érk.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22
Nagyvárad	ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20
V.-Velencze	»	2 24	— —	2 30	4 05	12 29
F.-Vásárhely	»	— —	— —	2 41	4 16	12 44
M.-Telegd	»	2 50	7 15	3 03	4 38	1 15
Élesd	»	† 3 04	† 7 28	3 21	4 56	1 43
Rév	»	3 26	7 50	3 45	5 20	2 21
Brátka	»	— —	— —	4 06	5 43	2 57
Bucsa	»	— —	— —	4 27	6 04	3 26
Csucsa	»	4 16	8 37	4 53	6 31	4 00
B.-Hunyad	»	4 52	9 08	5 32	7 16	4 55
Kolozsvár	érk.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04

Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.

		Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.
P.-Ladány	ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05
Debreczen	»	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20
Érmihályfalva	érk.	7 29	4 01	6 35	4 58	9 47

Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
Érmihályfalva	ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15
Debreczen	»	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
P.-Ladány	érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48

Debreczen—Nagy-Léta—Vértes.

		V. v	V. v.
Debreczen	i.	8 35	4 21
Sáránd	»	9 28	5 06
H.-Bagos	»	9 41	5 17
H.-Pályi	»	10 05	5 41
M.-Pályi	»	10 20	5 55
N.-Léta-Vértes	érk.	10 43	6 15

Vértes—Debreczen—Nagy-Léta

		V. v.	V. v.
Nagy-Léta-		5 25	1 05
Vértes	ind.		
M.-Pályi	»	5 47	1 30
H.-Pályi	»	6 03	1 48
H.-Bagos	»	6 18	2 05
Sáránd	»	6 40	2 29
Debreczen	é.	7 18	3 13

Sáránd—Derecske.

Sáránd	ind.	9 38	5 16
Derecske	ér.	9 57	5 35

Derecske—Sáránd.

Derecske	ind.	6 00	1 49
Sáránd	érk.	6 20	2 09

Nagyvárad—Szeged.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 30	7 00
Ősi	»	10 30	4 41	7 16
Less	»	10 48	5 01	7 52
Gyapju	»	10 56	5 10	8 05
Cséffa	»	11 0	5 19	8 29
Szalonta	»	11 26	5 44	8 46
Kötegyán	»	11 46	†6 05	9 15
Sarkad	»	11 57	6 17	9 31
Gyula	»	12 21	6 44	10 01
Csaba	»	2 10	7 41	4 44
Orosháza	»	3 10	9 10	5 50
H.-M.-Vásárhely	»	4 00	10 02	7 00
Szeged	»	4 35	10 55	7 55

Szeged—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Szeged	ind.	3 40	10 25	6 40
H.-M.-Vásárhely	»	4 38	11 05	7 50
Orosháza	»	5 41	11 54	9 20
Csaba	»	7 00	2 33	4 50
Gyula	»	7 27	3 05	5 26
Sarkad	»	7 47	3 27	5 56
Kötegyán	»	†7 57	3 39	6 10
Szalonta	»	8 23	4 10	6 47
Cséffa	»	8 42	4 34	7 18
Gyapju	»	— —	4 42	7 29
Less	»	9 04	5 00	7 51
Ősi	»	9 21	5 19	8 16
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Nagyvárad—Arad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 30	7 00
Gyula	»	12 21	6 44	10 01
Békés-Csaba	»	2 23	7 18	4 32
Kétegyháza	»	2 54	7 45	5 03
Kurtics	»	3 28	8 21	5 38
Arad	érk.	3 55	8 48	6 05

Arad—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Arad	ind.	5 10	11 20	9 37
Kurtics	»	5 39	11 52	10 07
Kétegyháza	»	6 14	12 31	10 54
Békes-Csaba	»	6 47	2 33	4 50
Gyula	»	7 27	3 05	5 26
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Szombatság-Rogoz—Dobrest.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Szombatság-Rogoz	ind.	6 08	7 55
Nánhegyesel	»	†6 34	†8 21
Dobrest	érk.	6 44	8 31

Dobrest—Szombatság-Rogoz.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Dobrest	ind.	4 22	6 36
Nánhegyesel	»	†4 32	†6 46
Szombatság-Rogoz	érk.	4 56	7 10

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

		V. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	3 50	2 40
V-Velencze	»	4 05	2 51
Félix-Fürdő	»	4 32	3 13
Kardó	»	4 50	3 27
Magyar-Gyepes	»	5 50	4 17
Tasádfő	»	6 07	4 31
Drág-Cséke	»	6 30	4 45
Magyar-Cséke	»	6 50	†5 —
Dusesd	»	†7 05	†5 12
Szombatság-Rogoz	»	7 46	5 47
Hollód	»	7 58	5 58
Gyanta	»	8 12	6 11
Sólyom	»	8 38	6 36
Borz	»	†8 53	†6 50
Belényes-Ujlak	»	9 05	7 01
Sonkolyos	»	†9 18	†7 13
Belényes	»	10 04	7 47
Szudrics	»	10 27	8 09
Lunka-Rézbánya	»	10 56	†8 34
Vaskóh	érk.	11 12	8 49

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad

		Sz. v.	Th. v. sz. sz
Vaskóh	ind.	4 30	2 —
Lunka-Rézbánya	»	†4 42	†2 43
Szudrics	»	5 09	3 12
Belényes	»	5 37	3 52
Sonkolyos	»	†5 58	†4 15
Belényes-Ujlak	»	6 10	†4 27
Borz	»	†6 19	†4 37
Sólyom	»	6 35	4 58
Gyanta	»	6 56	†5 19
Hollód	»	7 10	5 34
Szombatság-Rogoz	»	7 31	6 03
Dusesd	»	†7 55	†6 34
Magyar-Cséke	»	†8 07	†6 49
Drág-Cséke	»	8 26	7 17
Tasádfő	»	8 40	†7 33
Magyar-Gyepes	»	8 54	7 50
Kardó	»	9 27	†8 31
Félix-Fürdő	»	9 40	†8 45
V.-Velencze	»	10 01	9 09
Nagyvárad	érk.	10 11	9 19

Nagyvárad—Gyoma

		V. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	5 50	2 37
Ősi	»	6 09	2 51
Uj-Palota	»	6 24	3 05
Gyires	»	6 41	3 17
Körösszeg	»	7 02	3 36
Szakál	»	7 39	4 05
Nagy-tóti	»	7 55	4 21
Komádi	»	8 25	4 32
Iráz	»	8 42	4 49
Kót	»	9 19	5 14
Vésztő	»	9 44	5 32
Szeghalom	»	10 34	6 13
Körös-Ladány	»	11 —	6 31
Déva-Ványa	»	12 03	7 21
Gyoma	érk.	12 45	8 06

Gyoma—Nagyvárad.

		Sz. v.	V. v.
Gyoma	ind.	3 40	2 30
Déva-Ványa	»	4 37	3 35
Körös-Ladány	»	5 13	4 22
Szeghalom	»	5 40	4 55
Vésztő	»	6 12	5 36
Kót	»	6 38	6 08
Iráz	»	6 52	6 23
Komádi	»	7 10	7 02
Nagy-tóti	»	7 22	7 14
Szakál	»	7 48	7 49
Körösszeg	»	8 11	8 13
Gyires	»	8 33	8 38
Uj-Palota	»	8 47	8 53
Ősi	»	9 03	9 13
Nagyvárad	érk.	9 20	9 32

Székelyhid—Margitta

		V. v.	V. v.
Székelyhid	ind.	9 50	7 55
Apátkeresztur	»	10 46	8 41
V.-Ábrány	»	11 03	8 55
Monos-Petri	»	11 16	9 06
Margitta	érk.	11 28	9 16

Margitta—Székelyhid

		V. v.	V. v.
Margitta	ind.	4 35	4 45
Monos-Petri	»	4 46	4 56
V.-Ábrány	»	4 57	5 08
Apátkeresztur	»	5 13	5 26
Székelyhid	ér. reg.	5 54	6 07

Nagyvárad—Érmihályfalva

		Vegyes v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	6 50	5 43
B.-Püspöki	»	7 17	5 59
Bihar	»	7 44	6 22
Paptamási	»	8 13	6 48
Gyapoly	»	8 29	7 03
B.-Diószeg	»	8 52	7 24
Nagykágya	»	9 07	7 38
Székelyhid	»	9 40	8 03
Érselind	»	10 08	8 26
Érmihályfalva	érk.	10 44	9 —

Érmihályfalva—Nagyvárad.

		Sz. v.	Vegyes v.
Érmihályfalva	ind.	5 05	5 20
Érselind	»	5 37	6 01
Székelyhid	»	6 14	6 46
Nagykágya	»	6 27	7 00
B.-Diószeg	»	6 42	7 20
Gyapoly	»	6 59	7 8
Paptamási	»	7 24	8 04
Bihar	»	7 45	8 28
B.-Püspöki	»	8 05	8 52
Nagyvárad	érk.	8 21	9 09

Menetdij krban állami vasuton I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Fürdő-vonatok.		Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig	Menetdij krban közuti vasuton II. o.	III. o.
—	—	—	9 05	11 27	ünnep és vasárnap.	— —	5 38	— —	— —	10 23	Nagyvárad	Érkezik	7 30	9 50	ünnep és vasárnap.	— —	4 05	— —	— —	8 58	—	—
—	—	—	9 12	11 32	2 34	4 25	5 44	7 25	9 14	10 28	Nagyvárad vásártér	Indul	7 20	9 40	1 05	2 36	3 50	5 52	7 33	— —	—	—
30	15	10	8 55	11 17	02 20	4 11	5 28	7 11	9 00	10 13	Várad-Velencze	Érkezik	7 40	10 —	1 40	3 01	4 15	6 07	7 48	9 15	10	08
40	22	15	8 42	11 04	02 07	3 51	5 15	6 58	8 42	10 —	Rontó	Indul	7 54	10 14	1 33	3 14	4 29	6 20	8 01	9 29	30	25
40	22	15	8 38	11 —	02 03	3 47	5 11	6 54	8 38	— —	Püspök-fürdő	Érkezik	7 59	10 19	1 38	3 19	4 34	6 25	8 06	9 34	30	25
40	22	15	8 20	10 42	01 52	3 35	4 54	6 43	8 23	9 53	Félix-fürdő	Érkezik	8 17	10 37	1 51	3 32	4 51	6 39	8 19	9 51	30	25

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli időt jelentik.
A *-galjelzettek feltételes megállóhelyek.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.